

ZAPISNIK

**XI. rednega zasedanja skupščine Mestnega
ljudskega odbora glavnega mesta Ljubljane,**

ki je bilo v torek, dne 8. aprila 1952
od 16. do 21:45 v sejni dvorani MLO,
Ljubljana, Mestni trg 1

Predsednik skupščine **Vladimir Krivic** začne ob 16. uri zasedanje, ki ga je predsedstvo skupščine sklicalo po členu 15 zakona o delu ljudskih odborov in določi, da bo zapisnik vodila tajnik **Julijana Resnik**.

Na predlog **Jožeta Gorjana** izvolijo odborniki za overitelja zapisnika **Eda Mavriča** in **Eda Turnherja**.

Tajnik ugotovi, da je od 123 izvoljenih odbornikov navzočih 106, opravičeno odsotnih je deset, in sicer: **Bajuk Stanka**, **Božič Lado**, **Černe Stane**, **Gruden Andrej**, **Jančar Marija**, ing. **Prezelj Marjan**, **Ponikvar Janez**, **Ster Milan**, **Zlatnar Peter** in **Zagar Fani**. Opravičilo pa se ni sedem ljudskih odbornikov, in sicer: **Dečman Vinko**, **Košir Jože**, **Kregar Stane**, dr. **Modic Heli**, **Sever Stane**, **Slapničar Jože** in **Šefic Ludvik**.

Predsednik ugotovi sklepčnost zasedanja, in pove, da bo zapisnik X. rednega zasedanja predložen v odobritev na prihodnjem zasedanju.

Predsednik skupščine predlaga naslednji

dnevni red:

1. Razprava o predlogu družbenega plana LRS,
2. preimenovanje ulic,
3. razprava o teritorialnem obsegu in razdelitvi mesta Ljubljane.

Soglasno sprejeto!

1. RAZPRAVA O PREDLOGU DRUŽBENEGA PLANA LRS

Poroča **Krese Leopold**, podpredsednik Izvršilnega odbora in predsednik Gospodarskega sveta MLO:

Tovariši in tovarišice! Družbeni plan, o katerem razpravljajo sedaj vsi delovni kolektivi, delavski sveti in vsi delovni ljudje, je zgodovinsko nujna potreba, na znanstvenem socializmu temelječi stvarnosti. Družbeni plan, postavljen kot je, je rezultat nenehnega poglobljanja ljudske demokracije, ko sleherni naš delovni človek sodeluje in soddloča pri našem gospodarjenju in ko naš delovni človek soddloča o presežnem delu. To je edinstven primer in zato ni važen samo za nas, temveč za razvoj demokracije nasploh, za borbo kolonialnih narodov in proletarskih gibanj pa še posebej.

Osnovna karakteristika družbenega plana je razdelitev narodnega dohodka, ki gre letos predvsem za dokončanje kapitalnih objektov, da tako omogočimo in sprostimo vse materialne sile za hitrejši tempo in dvig standarda. Družbeni plan nadalje odstranjuje vse zastarele spona pri razdeljevanju dobrin. Tretja značilnost družbenega plana pa je, da se preko njega mora boriti vsako podjetje za rentabilnost in vsestranski napredek. Na teh principih je zgrajen zvečni in republiški plan in glede tega nimamo nikakih pripomb.

Razprave o predloženem osnutku družbenega plana LRS so se vršile po podjetjih, na seji gospodarskega sveta in na seji izvršilnega odbora MLO Ljubljana. Ugotovljeno je bilo, da je družbeni plan pravilno zasnovan in tako imamo le nekatere konkretne pripombe k posameznim postavkam. Treba pa je pripomniti, da je material predloženega plana za uspešno diskusijo pomanjkljiv, ker nam ni znana participacija Mestnega ljudskega odbora pri njegovi razdelitvi. Naše konkretne pripombe na ta družbeni plan niso principielnega značaja, temveč se nanašajo le na nekatere postavke na primer v industriji, kjer se izkoriščanje kapacitete razlikuje od družbenega plana, ki je postavljen v predloženem osnutku najbrže zaradi tega, ker so posamezne direkcije, ki razdeljujejo kritične surovine in uvozno blago ter ga razdeljujejo na posamezna podjetja vključno podjetja lokalnega značaja, razdelile te surovine pred objavo osnutka. Zaradi tega imamo sedaj primere v nekaterih naših podjetjih, da plani proizvodnje v nekaterih naših podjetjih kot je Unitas, Bombažna tkalnica bistveno odstopajo od tega plana. Pravilno je, in to je tudi v skladu s principi družbenega plana, da se kritične surovine razdeljujejo predvsem tisti industriji, kjer se kapaciteta izkorišča 100% in katera ima nižje proizvodne stroške. Ta princip je pravilen in naša podjetja, ki nimajo takega organskega sestava in katerih proizvodnja je dražja kot v tehnično naprednejših podjetjih, se bodo morala boriti, da bo kapaciteta bolje izrabljena kot je to predvideno z razdelitvijo surovin, vendar pa je treba vlado LRS opozoriti na to, ker je družbeni plan tisti, ki regulira te odnose in splošni blagovno-denarni promet. Zato so te naše pripombe potrebne, ne da bi pri tem prenehali boriti se, da se naša proizvodnja preusmeri na druge artikla ali prenehali iskati na svojem področju vire surovin.

Prav tako odstopamo v našem planu v plačnem fondu. Limit, ki ga postavlja družbeni plan, je za dvanajst milijonov nižji od našega. Ta limit je postavljen kot povprečje v Ljudski republiki Sloveniji in ne more veljati povsod. Ni pa se upoštevalo raznih različnih grup, kjer je način proizvodnje zelo zastarel in je zaradi tega plačni fond višji tam, kjer je proizvodnja mehanizirana in je tu naša pripomba potrebna. Nekatera podjetja kot na primer Pletenina pa družbeni plan presegajo in ta korektura ne bo šla v škodo celote.

Za trgovino v bistvu nimamo pripomb in se strinjamo s 60% akumulacijo in enako tudi v gostinstvu. Mislim pa, da je treba izločiti lekarne in jim določiti manjšo stopnjo akumulacije.

Prav tako predlagamo, da se v menzah določi 50% in ne 55% akumulacija, ker so ti računi preverjeni v nekaterih naših dobrih menzah, kot je

Ljudska kuhinja, kjer je ugotovljeno, da je mogoče obdržati hrano pri ceni 2700.— do 2800.— dinarjev.

Težji pa je položaj pri nas v prometu, zlasti pri Električni cestni železnici, katera že sedaj dela z izgubo in tako je potrebno ali dvigniti tarifo in obdržati 50% akumulacije na plačni fond. Mnenja smo, da se pri Električni cestni železnici še dá poiskati skrite notranje rezerve, čeprav so glede tega že nekaj napravili in da je mogoče še izboljšati organizacijo podjetja in pri pregledu celotnega podjetja še zmanjšati stroške; spričo posebnega stanja v tem podjetju, zastarelosti sredstev pa bodo potrebne nekatere korekture, bodisi pri ceni ali pri akumulaciji.

Če pogledamo nekaj vzrokov, zakaj je taka situacija pri Električni cestni železnici, lahko ugotovimo tole. Že smo omenili zastarelost prevoznih sredstev. Električna cestna železnica je predvidevala v letu 1952, če ostane nespremenjena tarifa, 90 milijonov dinarjev dohodkov. Po začasni akumulaciji na plačni fond bi plačali 17 milijonov dinarjev.

Ze pri 50% akumulaciji na plačni fond ima podjetja 25.527.000.— dinarjev izgube letno. Pri tem pa je znižalo maso amortizacije od 37.800.000.— dinarjev na 20.000.000.— dinarjev. (Podjetje predvideva 90.000.000.— dinarjev dohodkov in 115.527.000.— dinarjev izdatkov.)

Vzroki za tako stanje so naslednji:

ECZ je bila ustanovljena leta 1901. Ze ob ustanovitvi so mesto novih voz nabavili stare, ki vozijo deloma še danes. Od leta 1936 do danes ni bilo vloženih v podjetje nikakih večjih investicij razen zgraditve 10 prikolic. Poleg tega je tudi spodnji ustroj proge, ki je večinoma enotirna, zelo slab, kar vozovom zelo škoduje. Ker so vozovi stari in iztrošeni, morajo v popravilo prej kot normalno, kar pomeni, da mora podjetje vzdrževati nesorazmerno visoko število delavcev v remontni delavnici.

Zanimiva je primerjava z zagrebsko cestno železnico, ki je po vojni popolnoma modernizirala spodnji ustroj proge, enotirne proge pretvorila v dvotirne ter poseduje moderne vozove. S tem so se seveda stroški obratovanja občutno zmanjšali.

V Zagrebu je tramvaj zavaljo večje gostote prebivalstva ves dan enakomerno obremenjen, kar v Ljubljani ni. Posledica tega je, da ima Zagreb dohodka na en vozni kilometer 59.— dinarjev, Ljubljana pa le 40.— dinarjev.

Zagrebski tramvaj porabi en računski kilometer kljub povprečno večjim vozovom 742 W, a ljubljanski 780 W električnega toka, kar je posledica enotirne proge.

Zaradi zastarelosti osnovnih sredstev je treba v Ljubljani večje število tehničnih moči za popravilo voz kot v Zagrebu. V odstotkih izraženo ima ljubljanski tramvaj 31% vseh zaposlenih delavcev nameščenih v remontni delavnici, a zagrebski samo 16,2%.

Plače v Ljubljani znašajo 35% od lastne cene, v Zagrebu pa samo 12,1%, iz česar izhaja, da pri isti stopnji akumulacije odpade na en vozni kilometer v Ljubljani 15,4 dinarja akumulacije, a v Zagrebu le 8,17 dinarja.

V Zagrebu znaša dohodek na enega potnika 8,10 dinarja, v Ljubljani pa 3,61 dinarja.

Vsako zvišanje cen pa bi povzročilo padec števila potnikov, ki se vozijo pretežno na krajše relacije. V Ljubljani je takih potnikov 47%, v Zagrebu pa le 32%. Listkov po deset dinarjev je bilo v Ljubljani prodanih v januarju le 7,4% od celote.

Zanimivo je tudi to, da vozi v Zagrebu tramvaj z brzino 17 km v Ljubljani pa samo 11,3 km.

Vzrok za težko stanje podjetja je tudi v zvišanju cen za osnovne materiale, ki jih podjetje v veliki meri uporablja. Na primer: odlitki za razne vilice so stali 1951. leta 43.— dinarjev, leta 1952 pa 318,38 dinarja, zavore za vozove so stale 1951. leta 168.— dinarjev, leta 1952 pa 1714,3 dinarja, zobata kolesa profila 15 so stala leta 1951 kos 4104.— dinarje, leta 1952 pa 25.000.— dinarjev, zobata kolesa profila 18 so stala leta 1951 kos 5.787.— dinarjev, leta 1952 pa 50.000.— dinarjev, bandaže so v tovarni Guštanj stale 1951. leta 9893.— dinarjev, leta 1952 pa 136.000.— dinarjev, žarnice 220 W so stale 1951. leta 32,76 dinarja, leta 1952 pa 500.— dinarjev, pločevina 1 mm je stala 1951. leta 62.— dinarjev kilogram, leta 1952 pa 408.— dinarjev, bakrena pločevina 1 mm je stala 1951. leta 64.— dinarjev kilogram, leta 1952 pa 505.— dinarjev.

Poleg tega se postavlja še vprašanje električnega toka, ki ga ECZ plačuje kot veleodjemalec po devet dinarjev za eno KW. Ministrstvu za finance oziroma Sveta za industrijo LRS je bil predložen predlog, da bi ECZ plačevala električni tok kot elektrovlek, to je po šest dinarjev za eno KW. S tem bi letno prihranili ca osem milijonov dinarjev.

Predlagam tudi, da se avtoservisom, kjer je predvidena akumulacija 453.361.— dinarjev na eno delovno mesto in bi ob takih pogojih stalo generalno poravilo vozila 500.000.— do 600.000.— dinarjev, zniža na 139.000.— dinarjev na delovno mesto, to je 110% na plačni fond. Generalno popravilo vozila bi stalo 200.000.— do 250.000.— dinarjev. Isto predlagam tudi za remontne delavnice.

Več pripomb bi imel tudi glede državne obrti. V preteklem letu je bilo izdanih več predpisov v okviru predpriprav v prehodu na družbeni plan za naša obrtna podjetja. Ti ukrepi pa so zelo prizadeli državna obrtna podjetja, medtem ko privatni sektor s tem ni bil prizadet. Vsi ti ukrepi objektivno vzeto so favorizirali privatni del obrtništva. Če se hočem še bolje izraziti, poudarjam, če ne bomo podvzeli ukrepov proti privatnim obrtnikom, gremo na linijo likvidacije državnih obrtnih podjetij.

Državna obrtna podjetja so s predpisi morala plačati 75% akumulacije na vse zaposleno osebje od mojstra do vajenca, v privatnem sektorju pa ne plačujejo prispevkov niti od mojstra niti od vajencev. Privatni obrtniki, ki imajo vajence, imajo celo popuste, če zaposlujejo več kot dva vajenca.

Državni sektor obrtništva obremenjujejo še razni finančni predpisi, ki se dostikrat ne razlikujejo od predpisov, ki zadevajo velika podjetja. V zvezi s

temi nesorazmerji med državnimi in privatnimi obrtnimi podjetji je treba sprejeti ustrezne predpise tudi za privatni sektor, da se bodo tako obrtniki borili ob enakih pogojih, ker se bodo šele tedaj lahko pokazala prava prizadevanja za zadovoljstvo potrošnikov. V takih razmerah se razvija tudi šušmarstvo in pomočniki delajo za privatnike, bodisi na svojih domovih ali pa v državnih delavnicah. Mislili smo, da je to mogoče regulirati z davki, vendar pa to ni vedno mogoče, ne da bi delali večje napake, ker privatni sektor nima knjigovodstva. Imamo tudi primere, da obrtniki plačujejo socialno zavarovanje od pogojene plače, čeprav vemo, da so te plače znatno višje.

Naj povem še par podatkov, po katerih lahko primerjamo, koliko socialistični sektor obrti doprinaša skupnosti in koliko doprinaša privatni sektor.

V socialističnem sektorju je znašala osnovna plača po 1. I. 1952 4000.— dinarjev, dopolnilna plača (vrednost bonov) 3000.— dinarjev, skupaj je to bilo 7000.— dinarjev, na to je bilo treba plačati še 45% socialnega zavarovanja, kar je zneslo 3150.— dinarjev in 30% ostale akumulacije 2100.— dinarjev, celotna vsota je bila torej 12.250.— dinarjev.

V privatnem sektorju pa je znašala do sedaj osnovna plača 4000.— dinarjev, nadomestilo za bone 2300.— dinarjev, skupaj 6300.— dinarjev, k temu je treba prišteti še I. in II. razliko od 6300.— dinarjev 2029.— dinarjev, dohodnina na to je znašala 62.— dinarjev, 5% davka na promet pa 469.— dinarjev, skupaj je to znašalo 8860.— dinarjev.

Taka je struktura izdatkov privatnega in državnega sektorja in to pripominjam zaradi tega, ker so v Ljubljani toliko govorili o obdavčitvi privatnih obrtnikov. Jasno je, da ne bomo mogli dopustiti, da bi se na račun take strukture izdatkov v socialističnem sektorju lahko okoriščali privatni obrtniki in doseči moramo, da bodo pogoji za konkurenco za vse enaki.

Najbolj kritično je stanje pri krojačih, čevljarjih in pekih. Zaradi tega predlagam, da bi se akumulacija uslužnostnim podjetjem znižala na 50% in da se obrti uslužnostnega značaja kot so krojači, brivci, pralnice zravnajo prispevki za socialno zavarovanje in prispevki za stroške doklade med državnim in privatnim sektorjem. Privatni sektor je imel predpisane minimalne plače, ki jo morajo imeti delavci, ki pa je lahko tudi nižja in zato je treba preprečiti tudi izkoriščanje v privatnem sektorju.

Privatni obrtniki pa so imeli tudi nekatere druge velike ugodnosti, ki jih državni sektor ni imel. Naše podjetje, čeprav ima na primer 16 vajencev, ni imelo zato nikakega popusta in je bilo zaradi tega mnogokrat na slabšem. Privatnim obrtnikom se je priznavalo po uredbi 5% znižanje dohodnine na vsakega vajenca, ki se še ni učil dve leti. Državni sektor pa mora plačevati 75% akumulacijo na celotno plačo vajenca (vštevši vrednost bonov), takoj ko nastopi učno dobo.

Privatni obrtniki imajo ugodnosti tudi pri finančnem poslovanju, ker rezpolagajo z večjimi obratnimi sredstvi. Ti tudi revidirajo plače vajencev zlasti v prvih letih učenja, ker imajo danes ob teh pogojih vajenci večjo plačo kot kvalificirani izprašani delavci.

To so naše pripombe k predlogu družbenega plana LRS, ki pa ne zadevajo principov družbenega plana. Menim, da so ti predlogi pravilni in predlagam, da zanje glasujemo.

Predsednik skupščine dá poročilo v razpravljanje. Javijo se:

Podbregar Erna:

K predlogu družbenega plana LRS in v zvezi z izvajanjem podpredsednika bi dodala še nekaj pripomb. Pripominjam, da bi bila naša razprava lahko konkretnjša, če bi skupščina lahko razpravljala tudi o prvem delu predloga družbenega plana, ki obravnava družbeni brutto produkt, narodni dohodek in njegovo temeljno razdelitev. Ker pa navaja prvi del le povprečne številke za vso republiko, ni pa nam znana osnova izračuna in participacija okrajnih ljudskih odborov, pripomb k temu delu ne moremo dati. Pripombe in predloge bi mogli dati le, če bi bil predlog plana sestavljen po enakem kriteriju, kot je bil sestavljen predlog zveznega plana, kjer so poleg postavk v zveznem merilu navedene tudi postavke za posamezne republike.

V ostalem pa dodajam naslednje:

Predlog družbenega plana obvezuje podjetja na izkoriščanje minimalne stopnje kapacitet. Iz plana proizvodnje pa smo ugotovili, da nekatera podjetja predpisane minimalne stopnje ne dosegajo, to so predvsem podjetja, ki so še vezana na kontingentirane materiale. Ta material so podjetjem razdeljevale republiške direkcije. Zdi se mi, da je do odstopanj prišlo zato, ker so direkcije razdeljevale kritični material prej kot je bil sestavljen predlog družbenega plana. Mislim pa, da do teh odstopanj ne bi smelo priti, ker lahko pomenijo narušenje osnovnih pororcev družbenega plana.

Glede akumulacije pa se strinjam s predpisom na enoto proizvoda, ker so v tem primeru obveznosti naših podjetij za preko sto deset milijonov nižje. Predpis akumulacije na enoto proizvoda je za ljudske odbore ugodnejši, ker spadajo v lokalno industrijo predvsem podjetja z nizkim organskim sestavom kapitala.

Iz istih razlogov pa je zato bolj kritično vprašanje plačnega fonda. Zaradi nizkega organskega sestava kapitala predstavljajo izdelavne plače visoko postavko. Delni razlog za to pa je tudi v nepravilni grupaciji.

Če vzamemo celotni plačni fond, ki ga potrebujejo podjetja in ga primerjamo z odobrenim plačnim fondom, imamo, po vpoštevanju pozitivnih razlik, še vedno razliko minus 12 milijonov dinarjev. V nekaterih podjetjih je ta minus razlika izredno velika, na primer v Kartonažni tovarni preko šest milijonov dinarjev. Do te razlike prihaja zato, ker so v predlogu družbenega plana vsa podjetja, ki se bavijo s proizvodnjo papirnatih izdelkov, uvrščena v isto pogonsko grupacijo. V to pogonsko grupacijo spadajo pri nas tri podjetja, to so: Karton, Kuverta in Kartonažna tovarna. Medtem ko Karton in Kuverta presežeta limit plačnega fonda od 6 do 7,5%, je Kartonažna tovarna za skoraj 20% izpod določenega limita. Navedena odstopanja nastajajo zato, ker prej navedeni podjetji proizvajata slične proizvode, proizvodi Kartonažne tovarne

pa so povsem drugi. Menim, da bi se v takih primerih v predlog družbenega plana morale vnesti nove pogonske grupacije.

V zvezi s problematiko industrijskih podjetij moram še pripomniti, da nekatera podjetja povišujejo sedanje cene. Razlogi za povišanje cen pa so v povišanju cen za surovine. Take primere imamo pri izdelovanju otroških vozičkov in v podjetjih, kjer uporabljajo pločevinasto embalažo. Podjetje Tribuna je plačevalo doslej za polivinil, ki ga uporablja za izdelavo otroških vozičkov, 1560.— dinarjev za kilogram, sedaj pa 2365.— dinarjev, za molino platno prej 154.— dinarjev, sedaj 267.— dinarjev. Od 50% do 85% so narasle cene za proizvode, kjer se uporablja pločevinasta embalaža.

V kovinski stroki so v oddelku za galvanizacijo cene porasle za preko tri sto odstotkov.

V trgovini predpisana 60% stopnja akumulacije ustreza, predlagam pa, da se izločijo iz trgovine vse lekarne, za katere naj se določi samostojna stopnja.

Naša gostinska podjetja so predložila predlog, po katerem naj bi se jim znižala predpisana stopnja akumulacije od 55% na 50%. Tako Gospodarski svet MLO kot Izvršni odbor MLO sta bila mnenja, da je tako stališče naših gostinskih podjetij oportunistično. Da bi dosegla predpisano stopnjo akumulacije, bi morala podjetja znižati svoje stroške še za tri milijone dinarjev. Mislim, da je z boljšo organizacijo dela v gostinstvu to mogoče doseči. Za podjetja družbene prehrane pa smo mnenja, da je pravilno, če znaša stapnja akumulacije le 50%.

Prometna podjetja pa so v težkem položaju zlasti remontne delavnice prevoznih podjetij. Te delavnice so z novo akumulacijo visoko obremenjene, saj odpade na eno delovno mesto 453.361.— dinarjev akumulacije. Pri tako visoki akumulaciji nastaja vprašanje, v koliko naj prevozna podjetja še obdržijo lastne remontne delavnice. Mislim, da je nepravilno, da se za stranske obrate predpisuje višja stopnja akumulacije, kot za osnovno dejavnost podjetja.

Zlasti ob koncu januarja in v februarju pa je za državna obrtna podjetja nastopilo kritično vprašanje glede povišanja cen za obrtne storitve in še posebej nesorazmerje cen med privatno in državno obrtjo. Kritični položaj je nastopil predvsem v podjetjih, ki se bavijo z uslužnostno obrtjo, kot so krojači, šivilje, čevljarji, peki itd. Med potrošniki je prevladovalo mnenje, da so državni obrtni obrati na lastno iniciativo povišali cene. Stvar pa je drugačna. Državna obrtna podjetja so prišla v težak položaj zaradi novih obremenitev. Če primerjamo obremenitve krojaških podjetij pred 16. XII. in pred 1. I. 1952, to je pred predpisom akumulacije, vidimo, da so skupne dajatve na eno režijsko uro znašala 27.— dinarjev, po 16. decembru 53.— dinarjev, po 1. januarju pa 66.— dinarjev. Režijska ura se je dvignila od 38.— na 78.— dinarjev. Treba je sicer poudariti, da ni bilo nujno, da so naši obrati povišali cene v tako visoki meri, ne da bi hkrati zniževali tudi režijske stroške, ker imamo še primere, da se podjetja ne borijo za znižanje teh postavk. Razumljivo pa je, da podjetja ne morejo ostati pri istih cenah, če so obremenitve narasle za več kot 100%. Vprašanje je kritično zaradi splošnega porasta cen storitvam, ki močno obremenjujejo potrošnika.

Opozoriti moram še o nesorazmerju v obremenitvi med državnim in privatnim sektorjem. To nesorazmerje je nastalo predvsem v neenaki obremenitvi za socialni prispevek. Če so bila državna podjetja bolj obremenjena kot privatna, pomeni to, da so delala ob neenakih pogojih. Zato pa so privatna podjetja lahko konkurirala državnim podjetjem. Privatniki so ta položaj dobro izkoristili. Pomočniki iz državnih obratov so začeli v popoldanskih urah delati za privatne obrtnike ali pa za lastni račun. Tako stanje je nujno vodilo v šušmarstvo, kar pa ne more biti v korist splošnega gospodarstva in kar nujno vpliva na nadaljnji razvoj državnih obrtnih obratov. Položaj je danes tak, da državna podjetja iščejo delo, medtem ko so privatniki založeni z delom tudi za šest mesecev vnaprej.

Končno se moram dotakniti še administrativnega in finančnega poslovanja v državnih obrtnih podjetjih. Nepravilno je, da morajo državna obrtna podjetja voditi komplicirano finančno poslovanje, tako imenovani minimalni kontni plan, ki terja kvalificirane knjigovodje. Privatni obrtnik pa je dolžan voditi le knjigo izdanih faktur in nabavljenega materiala, če izkaže, da ima nam 500.000.— dinarjev letnega prometa. To delo lahko opravlja obrtnik sam.

Isto velja tudi za družbeno evidenco.

Mislim, da je skrajni čas, da se v državnih obrtnih podjetjih poenostavi administrativno in finančno poslovanje, saj se podjetja za to borijo že več kot dve leti.

Suhadole Anton:

Govoril bom o obrtnikih in šušmarjih. Družbeni plan je postavljen na dobro osnovo, vendar pa je naloga nas vseh, da ga bomo uresničili. Glede privatnih obrtnikov mislim, da še nismo razčistili vsega. Na zadnjem zasedanju smo izvolili davčno komisijo. Nekdo pa mi je v zaupnem razgovoru povedal, kako so obdavčeni posamezni privatni obrtniki, taki kot je na primer gradbeno podjetje Kosi. To podjetje je obdavčeno le z 29.000.— dinarji letno, čeprav to podjetje zaposluje 27 ljudi. Tak davek ne pomeni za tako podjetje prav nič in bi lastnik tak znesek lahko nekomu podaril. Kasneje je bil davek temu podjetniku povišan na 50.000.— dinarjev. Tovariš podpredsednik je že danes omenil, kako lahko privatni obrtniki konkurirajo državnemu sektorju. Državno podjetje mora vsak mesec, ko dvigne plače, odvesti določeno akumulacijo. Državna podjetja svoje obveznosti napram državi točno izpolnjujejo in v takih neenakomernih pogojih, se nam privatni obrtniki prav lahko posmehujejo.

Tako se potem lahko zgodi, da privatni obrtnik lahko zaračuna uro 50.— dinarjev, medtem ko jo mora državno obrtno podjetje zaračunati 100.— dinarjev. Mizarji se potem tudi lahko rogaajo, da morejo napraviti mizo za 100.— dinarjev, v državnem podjetju pa jo zaračunajo 1000.— dinarjev. Privatni obrtnik kupi tudi les od privatnika po 6000.— dinarjev za kubični meter, državno podjetje pa ga kupi od državnega podjetja po 12.500.— dinarjev in če k tej ceni pridamo še prevozne stroške, stane državno podjetje kubični meter lesa 13.000.— dinarjev. Razen tega državno podjetje plača redno vse

dajatve državi, privatniki pa svoje obveznosti do države zatajujejo s prikri-
vanjem in skrivanjem realnih davčnih osnov. Vsi vemo, da pred vojno ni imel
obrtnik osebnega avtomobila, danes pa jih vidimo, kako se vozijo v avtomo-
bilih okrog strank in prevzemajo delo, medtem pa državno podjetje dostikrat
nima niti kolesa. Te ljudi še nismo znali obdavčiti tako, da bi plačali enak
družbeni prispevek kot ga plačujejo državna podjetja.

Dovolite mi še nekaj besed ošušmarstvu. Na naši skupščini smo že raz-
pravljali o šušmarstvu. Mogoče smo proti šušmarstvu premehki, ker smo čutili
potrebo po hitrejšem tempu dela in ker nam je manjkalo delovne sile. Danes
taki obziri niso več na mestu, saj vidimo, da imamo celo preveč ljudi v
nekaterih podjetjih. Ljudski odbor bi moral sprejeti nekatere sklepe in pod-
vzeti ukrepe proti šušmarstvu. Za primer vzemimo samo gradnje enostano-
vanjskih hišic. Drjavno podjetje bi prav lahko prevzelo take gradnje, s ka-
terim bi sklenilo pogodbo, da bo tako hišico izdelalo, sedaj pa se privatnik, ki
gradi hišo, okoristi z državnim posojilom, katerega velik del gre v žep
šušmarjev, nekaj pa tudi lahko gre v žep graditelja. S tem načinom pač ne
podpiramo državnega sektorja. Vedno smo tudi zahtevali, da mora delavec
delati osem ur dnevno, potem pa naj se odpočije, sedaj pa je obratno, da v
državnem podjetju v delovnem času delaveci „počivajo“, v prostih urah pa
delajo v šušmarstvu. Tudi iz tega vzroka bi bilo na vsak način treba ukrepati
proti šušmarstvu.

Razpravljaj bom še o vajencih, ker je vajeniško vprašanje sedaj zelo
težavno. Podjetje stane danes vajenec 3000.— dinarjev. Če se uči drugo leto,
dobi 4500.— dinarjev plače, k čemur je treba dodati še 100% akumulacijo,
kar pa je za podjetje veliko breme. Prvo leto stane podjetje vajenec ob
100% akumulaciji 6000.— dinarjev, ker ima 3000.— dinarjev plače, za
3000.— dinarjev pa mora napraviti škode, če se hoče kaj naučiti. V roke mu
mojster mora dati les, da ga poobla in ga uniči. Temu se ne smemo upirati,
če hočemo naš strokovni kader povečati. Zavedati se moramo, da je to zelo
resen in odgovoren problem.

Mavrič Edo:

Z zadnjimi predpisi o akumulaciji so za obrtna podjetja, ki so bila pred
tem aktivna, nastopile velike težkoče. To smo lahko opazili v Ljubljani in
zunaj. Mislim, da je prav, da zastavimo vse sile, da bodo uslužnostna podjetja
plačevala le najnujnejšo akumulacijo, da ne bomo obremenjevali našega po-
trošnika več kot je treba.

Na vsak način bi morali za državne obrtne obrate poenostaviti tudi
administrativno in finančno poslovanje. Vsak naš tudi majhen obrat mora
izpolnjevati tudi 20 do 30 obrazcev kot industrijski obrati. To seveda dviga
režijo in zahteva zato višje cene izdelkom. Pogoji za zdravó konkurenco med
državnimi in privatnimi obrtnimi podjetji so popolnoma neenaki.

Važno se mi zdi spregovoriti tudi o novi uredbi o plačah vajencev. Če
bi plače vajencev še ustrezale, nikakor pa ne ustreza akumulacija na delo
vajencev. Če pomislimo, da je vajenec tri mesece na leto v šoli in da ima

štirinajst dni dopusta in če izostane še teden ali dva, vidimo, da vajence izostane od dela štiri mesece v letu in da na osem mesecev, ko je zaposlen, odpadejo tudi vse dajatve za izostale mesece. To dvigne obremenitev na vajenca ne 3000.— dinarjev mesečno, temveč 5000.— do 6000.— dinarjev, k čemur pa je treba prišteti še akumulacijo. Tako so vajenci za podjetje dražji kot povprečni delavci. Možno bi bilo plačevati za vajence prvo in drugo razliko 32% vsaj za prvo leto. Nastaja pri tem vprašanje, ali ne bodo podjetja poskušala zaposliti vajence pri delih, kjer se vajenci ne bodo mogli dovolj naučiti, pač pa bodo tako opravljali nestrokovna dela. Največ vajencev imajo državna podjetja. Vedeti moramo, da bomo čez mesec dni ali dva morali vključevati v proizvodnjo nove vajence. Podjetja pa bodo po teh pogojih zelo nerada sprejemala vajence. Predlagal bi, da bi za prvo leto plačevali za vajence le 32% akumulacijo, kajti vprašanje je res, če bodo naša podjetja mogla vzdržati tako akumulacijo za vajence, kakršna je predpisana sedaj.

Če bomo ostali pri tem nesorazmerju med državnimi in privatnimi obrtniki, bomo s tem dajali vse pogoje, da se razbohoti šušmarstvo. V tem času se šušmarjem godi najbolje, saj se odtegnejo vsem dajatvam. Razen tega se dogaja, da uslužbenci-šušmarji, zaposleni v državnih podjetjih, delajo dostikrat svoj postranski posel, kradejo material, ki ga jim zmanjka, tako da imamo trikratno škodo. Če tega ne bomo uredili, bomo izpodbijali sami sebi tla pod nogami. Najostrejše ukrepe moramo podvzeti proti šušmarstvu, če hočemo, da bomo delali ob enakih pogojih in če hočemo, da bodo izdelki obrtnih uslug kvalitetni.

Prešern Mirko:

Vprašanje akumulacije v državnih obrtnih podjetjih, smo že predolgo pustili odprto, saj vidimo, v kakšne težkoče so zabredla nekatera podjetja, oziroma smo to vprašanje predolgo puščali nerešeno v privatnem sektorju. Danes lahko ugotavljamo, da precejšnji del privatnih obrtnikov živi zelo razsipno. Dogaja se tudi, da se ti privatni obrtniki spreminjajo v nedelovne ljudi, saj se dogaja, da odpirajo in zapirajo obrate, kadar se jim zljubi, ne zaposlujejo pomočnikov ali vajencev, temveč le upokojenca, ker jim na ta način odpadejo razne dajatve. Če vprašam upokojenca, ki delajo po teh obratih, kaj delajo, odgovore, da delajo zase. Prav taki obrtniki pa navijajo nato cene v nedogled v breme delovnega človeka. Navedel bi primer varilec **Kosirnika** iz Šiške, ki zaračunava svoje storitve tako, da to že ni ničemur več podobno, nihče pa ga za to ne pokliče na odgovor. Dejstvo je, da imajo danes privatniki dovolj dela celo za šest mesecev ali eno leto vnaprej in da jih v glavnem zaposlujejo državna podjetja zato, ker lahko konkurirajo, saj ne odvajajo nikake akumulacije. Zato je prav, da smo to vprašanje načeli in predlagam, da v bodoče takšne in slične primere hitreje obravnavamo.

Ing. Lapajne-Oblak Sonja:

Komisija za gospodarstvo in finance je pregledala pripombe, podane od Izvršilnega odbora k družbenem planu Slovenije in je sledečega mnenja:

Pripombe niso širšega značaja, ki bi vplival na bistvene spremembe v družbenem planu Slovenije, temveč obravnavajo le nekatere težkoče lokalnih podjetij. Te pripombe so bile sestavljene po temeljitem pregledu predlogov, katere so sestavila vsa mestna podjetja ob diskusiji o družbenem planu Slovenije in deloma že po v praksi preizkušeni, odvedeni akumulaciji in izrabi kapacitet. Že pri več teh predlogih, podanih od podjetij, se je videlo, da so se zavedali važnosti družbenega prispevka in doprinosa vsakega posameznika k skupnim naporom za dovršitev naše kapitalne izgradnje in utrditve naše obrambne sposobnosti, da so poiskali notranje rezerve in večina podjetij je soglašala s predlaganim predlogom akumulacije. Že med diskusijo je v podjetjih nastala borba za boljšo organizacijo dela, za večjo produktivnost in zmanjšanje režijskih stroškov in ta borba se nadaljuje še naprej. Slišali smo že o lepih uspehih, katere so v tem času dosegla naša podjetja, tako nam je na zadnjem zasedanju povedal predsednik Sveta za trgovino, Edi Štefan, da so nekateri gostinski obrati znižali režijske stroške že za več stotisoč dinarjev, danes pa smo slišali, da je Električna cestna železnica znižala režijo že za šestnajst milijonov dinarjev.

Pri pregledu tu predlaganih predlogov se je naša komisija prepričala, da je tako Gospodarski svet kakor tudi Izvršilni odbor Mestnega ljudskega odbora, skušal doseči za vsako ceno, da bi se doseglo oboje, tako predpisano akumulacijo, kakor izkoriščanje kapacitet. Pri predlaganih podjetjih za znižanje akumulacije je v resnici tako stanje, da se le-te ne more doseči. Vzroki za to so bili pojasnjeni v predlogu podpredsednika Leopolda Kreseta in ker se z njimi naša komisija strinja, jih ne bomo ponavljali.

Pravilne so pripombe o primerjavi državnih obrtnih podjetij in privatnih obrtnikov, kakor je že sedaj tudi navedlo nekaj tovarišev. Delovne in finančne pogoje je treba takoj izenačiti, ne pa da imajo privatni obrtniki toliko boljše pogoje, ker se na ta način državna obrtna podjetja ne morejo razvijati, in tudi konkurenca ni mogoča.

Strinjamo se, da imajo stranski obrati prevoznih podjetij isto akumulacijo kot glavna dejavnost, da se zniža akumulacija za družbeno prehrano, da se uslužnostnim podjetjem zniža akumulacija na 50% in da se pregleda, če je upravičeno tako povišanje cen pri osnovnih bazičnih surovinah, ki so zacenkrat monopolne. Glede Električne cestne železnice smo mnenja, da kritja izgube ne moremo iskati iz proračuna ali kako drugače, temveč je treba temeljito preštudirati in ukreniti vse, da podjetje s predlagano akumulacijo postane rentabilno.

Drugih pripomb naša komisija nima.

Vonta Jože:

Opozoril bi skupščino, da bi bilo dobro pregledati, kakšne plačne fonde imajo posamezna podjetja. Na primer podjetje „Pletenina“ ima zelo visok plačni fond, tako da bi v našem podjetju dobili lahko kvalificirani delavci in mojstri od 25.— do 35.— dinarjev na uro, v „Pletenini“ pa od 45.— do 50.— dinarjev na uro. Mislim, da ima to podjetje premajhno akumulacijo na

plačni fond. Zaradi tega ima lahko to podjetje glede na svojo akumulacijo absoluten monopol in lahko navija cene, medtem ko ostala tehnično manj razvita podjetja njim ne morejo konkurirati. Zaradi tega bi bilo pravilno, da bi finančni organi to stanje pregledali. Le na ta način bomo lahko prišli v sklad z našimi plačami, če pa tega ne bomo storili, bi med delavci nastala zmeda in upravičena kritika.

Ni mi jasno, ali bodo podjetja odvajala akumulacijo po enoti mere, ali po plačnem fondu? Eni trde, da bomo plačevali po enoti mere, drugi pa da bomo plačevali po plačnem fondu. Na enoto mere bi bilo po mojem mnenju v obrtnih podjetjih pravilno, v industrijskih podjetjih pa na plačni fond. Glede tega bi dal en kratek primer našega podjetja: Če bo naše podjetje plačevalo po enoti mere, bi odvedlo ca 43.000.000.— dinarjev manj. In zato je bolj pravilno, da bi plačevali na plačni fond in bi tudi skupnost imela večjo korist. Krivično bi bilo, da bi prispevali toliko milijonov manj. Nikogar ne maramo oslepariti, kajti tu bi osleparili sami sebe. Lahko trdim, da ima vsako podjetje svoje notranje rezerve in nepravilno je, če posamezni direktorji ali delavski sveti skušajo prikrivati notranje rezerve, kajti na ta način se delavski sveti ne bodo nikdar osamosvojili, ker ne bodo znali gospodariti s čistimi kalkulacijami.

Se enkrat bi opozoril skupščino, da opozori finančne organe, da pregledajo plačni fond vseh podjetij, ker bi se sicer zgodile velike krivice.

Gradič Miha:

Povsem pravilno se zavzemamo za to, da bi se akumulacija v obrtnih podjetjih znižala. Obrtna podjetja so v tem času doživela težko preizkušnjo in nekatera podjetja so zašla v velike finančne težkoče. To je bilo deloma koristno, ker se je na ta način začelo v podjetjih bolje gospodariti. Priznati moramo, da so prej nekatera podjetja imela veliko potuho, ker so vedela, če ne bodo mogla shajati ali če bodo zabredla v dolgove, da jim bomo priskočili na pomoč s proračunom. Sedanja stopnja akumulacije pa je omogočila nezdravo konkurenco privatnih podjetij na račun državnih obrtnih podjetij. Povedal bi konkreten primer, da je neko mestno podjetje znižalo ceno, kolikor je najbolj moglo in je vendar moralo računati kvadratni meter teraca 700.— dinarjev. Naročnik, ki se je obrnil na mestno podjetje, pa je šel še k privatnemu obrtniku. Ta je računal kvadratni meter teraca 460.— dinarjev. Menim, če bi privatni obrtnik pošteno odvajal vse davke, ne bi mogel biti toliko cenejši, saj je državno podjetje poiskalo vse možnosti za znižanje cene.

Glede vajencev pripominjam, da se jih privatni sektor brani. Veliko vajencev išče zaposlitve, sprejemajo pa jih le socialistična podjetja. V nekaterih državnih podjetjih že sedaj število vajencev ne ustreza potrebnemu sorazmerju števila kvalificiranih delavcev.

Nove plače za vajence se mi zde nepravilne tudi zaradi tega, ker bodo zmanjševale zanimanje vajencev za delo, ker zagotavljajo določen dohodek ne glede na to, kako bodo vajenci delali.

Predlog odobravam, mislim pa, da je treba uslužnostnim podjetjem čimprej pomagati iz finančnih težkoč.

Drobež Franc:

K referatu tov. Kreseta bi pripomnil naslednje. V našem podjetju smo začeli razpravo o družbenem planu s tem, da smo začeli gledati, koliko je možno v najkrajšem času, predno se zaključi razprava o družbenem planu, odkriti notranjih rezerv v podjetju. To delo je potekalo v našem podjetju po manjših skupinah delavnice in prometa. O teh pripombah in predlogih, ki so jih dale posamezne skupine, smo razpravljali na sejah upravnega odbora in sejah delavskega sveta ter na sindikalnih grupnih sestankih. Tukaj je bilo že poročano, koliko notranjih rezerv smo odkrili. Pri tem pa pripominjam, da še nismo odkrili vseh notranjih rezerv, saj še ne moremo oceniti delovnega učinka posameznih članov delovnega kolektiva. Rezerve se bodo odkrivale še naprej. Kljub temu pa zaradi tega — ker imamo v podjetju nizek organski sestav — akumulacije, ki je predpisana za vsa prevozna podjetja v državi, ne glede kakšen organski sestav ima posamezno podjetje, ne bomo mogli doseči. Zaradi nizkega organskega sestava, ki se odraža predvsem v enotirni progi, moramo v prometu imeti 30% več motornih vozil kot bi jih imeli sicer. To zahteva tudi 30% več kadra v prometu in v delavnici. Zaradi enotirne proge ne moremo zmanjšati števila voz, ker moramo imeti toliko voz zaradi izogibalšč. V Ljubljani na Električni cestni železnici nimamo tudi signalnih naprav, s pomočjo katerih naj bi se vršila sporazumevanja. Zato bi imel k družbenemu planu pripomniti naslednje. — Indeks izkoriščanja predvideva družbeni plan 67%, iz razlogov, ki sem jih navedel in iz ugotovitev o prevozu potnikov v novembru, decembru in januarju ter februarju pa je mogoče pri nas doseči indeks izkoriščanja le 62-odstotno. Zaradi povišanja tarife za prevoz v novembru v letu 1951 nam kažejo podatki iz prej navedenih mesecev, da bi letno prepeljali 25 milijonov potnikov, če bi pa hoteli doseči indeks izkoriščanja 67%, pa bi jih morali prepeljati 28,5 milijona potnikov. Ta diferenca kaže, da podjetje trenutno ne pokriva niti polne lastne cene, še manj pa dosega možnosti za odvedbo akumulacije.

Naša osnovna sredstva so že tako iztrošena, da je težko govoriti o taki stopnji amortizacije, kot se predvideva, to je 14.— dinarjev na en potniški kilometer. Pri amortizaciji lahko govorimo le o ustvarjanju fondov za velika popravila. Zato predlagam, da se ECŽ za tekoče leto določi samo višina o amortizaciji, ki je potrebna za velika popravila, ker taka osnovna sredstva, ki jih imamo pri podjetju, ne morejo dajati višje amortizacije. To smo predlagali že tudi Izvršilnemu odboru.

V težak položaj nas spravljajo tudi nesorazmerne cene. Napravili smo kalkulacijo po indeksu cen, objavljenih v časopisu za osnovne surovine, ugotavljamo pa, da so nekatera podjetja, ki uživajo monopolni položaj, dvignila cene za 40 do 45%. Sem spadajo podjetja v Guštanju, izdelovanje bandaž, Impol, izdelovanje bakrenih izdelkov in tudi nekatera druga podjetja, od katerih dobavljamo material. Za naše podjetje je tak skok cen kritičen.

Zaradi tega nastajajo velike razlike v cenah, za kar mi nimamo kritja. Nesorazmerje v cenah se je pojavilo tudi pri naših voznih listkih. Tiskarna je že lani podražila tisk voznih listkov, vendar smo lani plačali 90.000.— dinarjev za en milijon voznih listkov. Naenkrat pa smo dobili fakturo za 135.000.— dinarjev za en milijon voznih listkov, in to je izdatek, ki ga podjetje ni predvidevalo, ne vem za vzrok, zakaj je tiskarna tisk podražila. Veliko nesorazmerje cen beležimo tudi pri potrošnji električne energije. Prej nas je stala elektrika za en vozni kilometer 1,12 dinarja z vsemi pribitki, sedaj pa nas stane en vozni kilometer 6,5 dinarja. Če pogledamo cene prevoza, ki so se povišale na potnika od 2 na 3,61 dinarja na potnika, je razvidno, da te cene ne prenesejo takih izdatkov za električno energijo, ki je bila izdana dne 10. I. 1952. Po tarifi pa bi plačevali električni tok ne kot industrijski veleodjem, temveč kot je predpisano v tarifi, to je po postavki tarife za elektro-
vučo (vleko), vendar elektro-gospodarstvo ni pristalo na to. Na našo pritožbo nam je odgovorilo takole: Strinjamo se, da pridete v razpored elektro-
vleke, ker vam to po tarifi pripada, vendar pa vam te pravice ne moremo za to leto priznati, ker moramo od vas dobiti akumulacijo 8,700.000.— dinarjev, ki smo jo za to leto planirali. Tako je to vprašanje še nerešeno. Naše podjetje bi bilo, če ne priznajo te pravice, plačevanje po tarifni postavki za elektro-
vleko prikrajšano za 8,700.000.— dinarjev. Plačevati električni tok po sedanji fakturi elektro-gospodarstva, bi podjetje od skupnih dohodkov od prevoza moralo dajati 34% samo za elektriko. Če samo to postavko razčlenimo, vidimo, da je to dajatev, ki je naše podjetje ne bo preneslo.

Naše podjetje mora oskrbovati tudi promet v tistih predelih mesta, kjer ni tramvaja, to je v Zalogu, Zadobrovi in tu promet vzdržujemo z avtobusi, ki pa so pri sedanjih cenah na teh progah za naše podjetje te proge pasivne postavke. Na drugi strani pa je pravilno, da so v vsem lokalnem prometu enake cene, kot jih imajo meščani, ki se vozijo s tramvajem. Avtobusi na teh dveh progah bodo pasivni po do sedaj ugotovljenih prevoznih in potniških kilometrih za 3,100.000.— dinarjev. To pasivo bi morali kriti iz Cestne železnice, misliti pa bi morali pri tem na druge cene.

O vajencih bi povedal, da zagrebška Električna cestna železnica zaposluje petnajst vajencev, v našem mnogo manjšem podjetju pa jih imamo enaintrideset. Vzrok je v tem, da so tovariši že pred mojim prihodom v podjetje vodili tako politiko glede vajencev, da so vedno v primerih, ko je prosil za učenje mladinec, otrok staršev-borcev ali sirota, sprejeli takega v podjetje, in če tak vajenec ni dobil nikjer mesta, ga je dobil pri nas. Zaradi tega se je število naših učencev večalo. Tega vprašanja ne moremo reševati drugače kot do sedaj in potrudili se bomo, da bomo vajence vzgojili v dobre delavce. Reči pa moramo, da nas je nepričakovana uredba o plačah vajencev prizadela za 1,360.000.— dinarjev.

Pred nas se postavlja vprašanje, ali povišati tarifo za toliko, da bo podjetje krilo stroške. Do sedaj je bilo naše podjetje donosno za proračun MLO in tudi danes naše podjetje ne more pričakovati morda dotacij od MLO. Če je promet vzpostavljen za ugodnosti meščanov, morajo ti plačati vsaj toliko, da

bo podjetje vsaj krilo stroške. O vsem drugem bi bilo zgrešeno razmišljati. Zato sem mnenja, da bi razpravljali o tem, kje dobiti dohodke, ki so za vzdrževanje podjetja nujno potrebni. Ne gre za povišanje tarife, pač pa za pokritje gospodarskega računa podjetja, ker smo že ob prvem povišanju tarife postavili tarife zelo nizko in smo tarifo postavljali tako rekoč s socialnega gledišča, ker nismo računali, da nas bodo drugi izdatki za material in pogonsko energijo tako bremenili. Če pogledamo cene tramvaja v Zagrebu ali Beogradu, lahko rečemo, da imamo pri nas tretjinske cene. Gre samo za to, da podjetje obdrži samostojen gospodarski račun in odvaja akumulacijo vsaj v onem odnosu, ki je potreben za kritje socialnega zavarovanja in otroških doklad, to je 50%. V tem primeru gre za malenkostno zvišanje cen za en dinar ali dinar in pol. Tak predlog smo Izvršilnemu odboru že predložili v januarju leta 1952. Predvideno je minimalno zvišanje tarife za kritje stroškov, ki še niso kriti in tega naš potrošnik ne bo občutil.

Če bi tovariši želeli pojasniti, kako smo uspeli odkriti rezerv za 16.000.000 dinarjev s tako nizkim organskim sestavom, lahko podrobneje pojasnim ta naš uspeh.

Nebec Franc:

Rečeno je bilo, če bo uspelo regulirati ceno električnega toka, bo prihranjeno osem milijonov dinarjev in če podjetje poviša ceno voznim listkom za dinar, bi lahko izenačili primanjkljaj 25 milijonov dinarjev. Vprašal bi, ali je pri tem vračunana tudi amortizacija za vozni park in ali je pri tem všteta tudi akumulacija MLO od Cestne železnice, ali bi bili kriti samo stroški.

Drobež Franc:

V predlogu, ki ga je podala tovarišica ing. Lapajne-Oblak Sonja, je bila všteta tudi amortizacija za velika popravila in bi bila krita tudi akumulacija s 50% na plačni fond, to je 25 milijonov primanjkljaja, ki danes še ne krije gospodarskega računa.

Rakar Iva:

Razpravljali smo o tem, ali bi menze družbene prehrane odvajale 50 ali 55% akumulacije. Naša komisija za gostinstvo je pregledala nekatera podjetja in napravila analizo cen v teh podjetjih, kaj ta podjetja še lahko store in česa ne morejo napraviti.

Kot primer bi navedla sledečo kalkulacijo, kako vpliva na ceno polna izraba kapacitete v menzi in kako se odraža na ceno nepolna izraba kapacitete. Na primer v Ljudski kuhinji, kjer je kapaciteta najbolj izrabljena, je ta menza decembra porabila za živež za abonenta 2007.— dinarjev, režijski stroški so znašali 7,7% na material, plačni fond pa je znašal na ceno hrane 12,4%. Cene hrane za obrok so znašale 38.— dinarjev za kosilo in 32.— dinarjev za večerjo, abonenti pa so plačali kosilo po 38.— dinarjev, za večerjo pa 30.— dinarjev. Ljudska kuhinja lahko prehranjuje 1200 abonentov, abo-

niranih pa je 1040 abonentov pri kosilu, 330 pa pri večerji. Tako je pri večerji kapaciteta izrabljena le za tretjino, kar pa režiyo zelo podraži.

V Delavskem domu je v istem mesecu, to je v decembru bilo porabljenih za živež 2100.— dinarjev za abonenta, režijski stroški so znašali 18% na material, plačni fond pa je znašal 14,7%. Cena za kosilo je znašala 57.— dinarjev, za večerjo pa 32.— dinarjev, abonenti so plačali za kosilo 50.— dinarjev in 30.— dinarjev za večerjo. Kapaciteta menze v Delavskem domu je 800 abonentov, aboniranih pa je bilo za kosilo 300, za večerjo pa 150 abonentov.

V mesecu februarju je stal živež (material) v Ljudski kuhinji 1860.— dinarjev na abonenta, režiya je znašala 11% na porabljeni material, plačni fond je znašal na vrednost hrane 26,8%. Cena obrokom za kosilo je bila 46,14 dinarja, za večerjo pa 40,17 dinarja, abonenti pa so plačali za kosilo 45.— dinarjev, za večerjo pa 32.— dinarjev.

V menzi v Delavskem domu so izdali februarja 2032.— dinarja za živila na abonenta, režiya je znašala 13% od vrednosti živil (toliko je znašala zaradi uporabljanja plina in ker je tako malo abonentov), plačni fond je znašal na material 23,2%, cene obrokom so bile 68.— dinarjev za kosilo in 34.— dinarjev za večerjo. Pri kosilu so imeli 424, pri večerji pa 220 abonentov.

Za mesec april ima menza Ljudske kuhinje predvideno naslednjo kalkulacijo: izdatki za živila na abonenta 2006.— dinarjev, za režiyo 8,3%, za plačni fond pa 35%, računano od vrednosti živil na abonenta. Cena kosilu je predvidena 52.— dinarjev, večerji pa 44.— dinarjev. Abonentov je predvidenih za kosilo 1000, za večerjo pa 400.

Menza v Delavskem domu pa takole predvideva za mesec april: izdatki za živila 2412.— dinarjev na abonenta, režiya 12%, plačni fond 32% od vrednosti materiala. Cena za kosilo je predvidena 73.— dinarjev, za večerjo pa 43.— dinarjev. Abonentov za kosilo in večerjo je predvidenih po 400.

Pri tem bi hotela poudariti, da so menze imele zaloge živil, ki so ga kupile po nižjih cenah, vse do meseca marca. Do novega leta je država dajala bone za njihove uslužbenke, do konca marca je država plačevala socialno zavarovanje za njihove uslužbenke in prvo in drugo razliko. Sedaj se nekateri upravniki otepajo plačati celo socialno zavarovanje za uslužbenke. Ker jim je država dajala pomoč, so uprave menz še sedaj navajene na potuho in se premalo bore pri iskanju notranjih rezerv. Celo v Ljudski kuhinji pride na uslužbenca le 25 obrokov, čeprav je normativ 30 obrokov, v Delavskem domu pa celo samo 21 obrokov.

V obratih družbene prehrane se je treba mnogo bolj boriti za odkrivanje notranjih rezerv, treba je uslužbenke plačevati po učinku dela, ker so menze pri večerjah premalo izkoriščene.

Prav je, če se bo procent akumulacije znižal na 50%, vendar pa je treba iskati notranje rezerve in zaposliti v teh podjetjih strokovno bolj sposobno osebje, kajti sedaj je v teh podjetjih tako malo kvalificiranega kadra, da ga nihče ne more niti dobro priučiti.

Že na VI. rednem zasedanju naše skupščine sem govoril o izravnavi dajatev med državnimi in privatnimi obrtniki, in vidimo, da bomo šele sedaj to dosegli potom akumulacije ali potom davkov. Tovariši pred menoj so že govorili, kako žive nekateri obrtniki zelo dobro na račun tega, ker ne plačujejo vseh obveznosti do skupnosti, zraven tega pa kažejo celo omalovaževanje ljudske oblasti. Zato bi navedel konkretni primer. Naše podjetje je prevzelo rušenje objektov na bivšem Figovčevem dvorišču. Tu so doslej imeli v zgradbah ljudske imovine najete delavnice — prostore privatni in državni obrtniki. Vsi obrtniki razen privatnega pleskarskega mojstra Bricelja so se disciplinirano izselili. Bricelj, ki zaposluje precej pomočnikov, pa je začel demolirati in pobirati vgrajeni material ter nalagati na voz. Na poziv naših uslužbencev tega materiala ni hotel vrniti. Ko sem še jaz zahteval, da vrne material, mi je z jezo grozil: „Minuli so časi, ko bi ljudska oblast razlaščala posestnike in se bomo že kje drugje pomenili.“ Dejal je tudi, da se v to nimam nič vtikati. Pripominjam, da je bil imenovan znan plavogardist. Tudi Pogačnik s Hradeckega ceste in obrtnik Vokal Stane sta se vmešavala v razgovor s protiljudskimi izjavami. To sem javil na pristojno mesto in ne vem, kdo ima prav, ker se mu ni še nič zgodilo. Bricelj je ponovno prišel na gradbišče in dejal, da bo tožil državo in mene osebno. Mislim, da taki ljudje ne bi smeli uživati takih pravic pri ljudski oblasti, kot jih uživajo. To sem pripomnil le zato, da bomo videli, kako si taki ljudje predstavljajo našo ljudsko oblast.

Kristan Ivan:

Pridružujem se predgovornikom, da je treba državni in privatni obrti postaviti enake pogoje.

Glede navijanja cen privatnih obrtnikov bi pripomnil tole: Letošnja zima je napravila veliko škode na stavbah, tako da imajo kleparji polne roke dela. Naše podjetje je tovarna Litostroj zaprosila, da ji popravimo njihove objekte. Ko so bile stavbe še nove, je dela izvrševal privatni mojster Fuchs. Ta je na visečih žlebovih, namesto da bi te zakoličil in spajkal, dal le večji naklon. Zaradi tega so bili v letošnjem letu ti žlebovi potrgani. Iz tega izhaja, da pri privatnih obrtnikih ni le vprašanje cene uslug, temveč tudi kvaliteta njihovega dela. Nehote se vprašam, ali je državno podjetje dolžno prevzeti tako delo, kjer je treba vložiti za popraviljanje toliko več dela in tudi stroški bodo veliko večji. To je važno zlasti letos, ko se pojavljajo tako neenaki konkurenčni pogoji med državnim in privatnim sektorjem. Slišal sem, da privatni kleparji nimajo dela. Ne vem, kakšen bi bil razlog, ko pa prihajajo ljudje stalno prosit za popravila in jih zaradi preobilice naročil ne moremo prevzeti. Danes ljudje iz privatnega sektorja nočejo prevzemati del, ki so jih prej slabo izvršili.

O dviganju cen kritičnega potrošnega materiala pripominjam, da so cene v različnih podjetjih zelo različne. Industrijski servis je izdal cenik, ki naj

bi nam služil za predračune, vendar pa tedaj, ko kupujemo material, ugotavljamo, da je na primer cena pri podjetju Kladivo za 10 do 25% dražja kot pri Industrijskem servisu. Ne razumem, zakaj so cene tako različne.

Kritični material je često še vedno težko dobiti, vendar si državna podjetja med seboj v tem pogledu pomagamo.

Tudi podjetje „Toplovod“ za razno pomoč nabija poleg dovoljene marže še 2% manipulacije in to bi bilo treba odpraviti. Zaradi tega bi bilo nujno potrebno, da Urad za cene take primere kontrolira in regulira.

Podbregar Erna:

Tovariša iz Bombažne tkalnice bi na vprašanje, kako se bo obračunavala akumulacija, opozorila na Uradni list FLRJ št. 10 z dne 5. III. 1952, v katerem je podrobno objavljeno navodilo Gospodarskega sveta FLRJ.

Štefan Edi:

Dovolite mi par pripomb o akumulaciji v podjetjih družbene prehrane, kjer je predvidena stopnja 55%. Razni direktorji menz se potegujejo le za to, da bi povišali cene, ne pa da bi poiskali notranje rezerve v podjetjih. V večjih menzah smo že ugotovili, da ni treba zvišati cene hrane, temveč da je treba odkriti notranje rezerve. Štiri večje menze smo že preorientirali, da kuhajo več vrst hrane po poljubni izbiri. V Ljudski kuhinji se lahko človek hrani za ceno 1800.—, 2300.— ali 2700.— dinarjev mesečno. Če hrano abonent menja in je polovico meseca hrano, ki stane 1800.— dinarjev, polovico meseca pa hrano, ki stane 2300.— dinarjev, ga stane hrana mesečno 2050.— dinarjev. Če pa polovico meseca jemlje hrano po 2300.— dinarjev, polovico meseca pa po 2700.— dinarjev, ga stane hrana 2500.— dinarjev, kdor pa želi enostavno hrano, plača za mesec le 1800.— dinarjev. V vseh štirih velikih menzah ta način že uvajamo. Pri nedavni kontroli smo ugotovili, da je hrana izdatna. Menze, razen menze v Delavskem domu, so lahko samo toliko računale hrano zaradi tega, ker so delovni kolektivi pravilno razumeli naloge in odslovili odvišno delovno silo. Kljub temu, da bodo dajali za družbeni doprinos 50%, dajejo lahko hrano za povprečno ceno 2500.— dinarjev mesečno. Stališče direktorjev menz pa je bilo, da bi zvišali cene hrane na 3400.—, 3500.— pa tudi 4600.— dinarjev. Z odslovitvijo odvišne delovne sile in odkrivanjem skritih rezerv je lahko hrana cenejša. Ljudski odbor bo dal tudi sredstva, da si bodo menze nabavile porcelan, da bo naš delovni človek postrežen solidno.

Maček Tone:

Pri razpravljanju o družbenem planu in akumulaciji ni osnovna stvar, kako bi predlagali znižanje akumulacije, temveč kako jo bomo uresničili. Primerno se mi zdi, da bi ustanovili komisijo, ki bi pregledala vsa podjetja in ugotovila njihovo zmogljivost ter kakšne stroje (postrojenja) imajo posamezna podjetja. Vsa podjetja pri nas nimajo enakih strojev in enake mehanizacije in delovni kolektivi, čeprav bi se ne vem kako trudili, ne bi mogli doseči v

podjetju z zastarelo mehanizacijo enakega učinka kot v podjetjih, ki imajo moderne stroje.

Spregovoril bom še nekaj o podjetjih, ki imajo monopolni položaj. Prav v teh podjetjih moramo pogledati, kakšno akumulacijo imajo ta podjetja, saj smo tudi iz današnjega razpravljanja videli, da ravno ta podjetja dvigajo cene. Izgleda torej, da se ta podjetja ne bore za odkrivanje notranjih rezerv, da bi znižala režijske in ostale stroške. Zato naj bi bila komisija sestavljena iz gospodarsko in strokovno veščih ljudi, ki bi po panogah določila, kakšno akumulacijo morajo doseči posamezna podjetja. Ne bomo se potegovali za znižanje akumulacije, za nas obstoji le vprašanje, kako akumulacijo uresničiti, da pri tem ne bomo delali krivice posameznim podjetjem.

Podprl bi tudi diskutante, ki so zahtevali, da je treba odnos do privatnih obrtnikov bolj poostriti. Danes privatni obrtniki lahko konkurirajo vsem državnim podjetjem. Danes sme že slišati, zakaj privatni obrtniki lahko konkurirajo, zato ker imajo manjše režijske stroške in imajo na razpolago finančna sredstva. Davčna komisija, ki obdavčuje obrtnike, naj to upošteva, da bodo tudi privatni obrtniki dajali enak prispevek skupnosti, kot ga dajejo državna podjetja. To stvar smo že predolgo zavlačevali in v naših delovnih kolektivih se je pojavila nekaka zbežanost. V podjetjih namreč ne vedo, kakšno akumulacijo bodo morali dajati. Govore celo, da dokler ne bodo imeli veljavnih predpisov o amortizaciji in akumulaciji, toliko časa se ne izplača boriti za vse to. To že teče tri mesece. Delavski sveti in upravni odbori ne vedo, ali bi se borili za izboljšanje proizvodnje, ali ne. Zato predlagam, da to rešitev Mestni ljudski odbor pri Vladi LRS čimprej doseže.

Plevnik Jože:

Podpredsednik Izvršilnega odbora je omenil, da je ena izmed značilnosti družbenega plana ta, da družbeni plan usmerja podjetje v borbo za rentabilnost. V diskusiji smo slišali, kako važno je, da bodo podjetja rentabilna. Slišali smo tudi, da so podjetja z boljšim organskim sestavom na boljšem, ker je pri njih produktivnost dela večja in cenejša proizvodnja. Vemo tudi, da je v družbenem planu bila sprejeta povprečna stopnja akumulacije za posamezne panoge in menim, da je to pravilno, saj se v raznih podjetjih doslej niso borili za boljšo mehanizacijo in boljšo organizacijo dela in tudi niso iskali vzrokov, zakaj ni mogoče poceniti proizvodnje. Tako so nekatera podjetja zaostala in zato tudi imamo takšno neenakomernost v proizvodnih stroških raznih podjetij. Nujno je potrebno, da se bodo podjetja borila za rentabilnost. Imeli bomo sicer odstopanja kot jih je označil predgovornik, ki je želel, da bi ugotavljali, zakaj nekatera podjetja ne morejo shajati. V beograjskih časopisih so bila objavljena navodila zveznega Gospodarskega sveta, da se osnujejo republiške in okrajne komisije, ki bodo potrjevale osnovne proporce družbenega plana gospodarskih podjetij, vendar pa se ne smemo tolažiti s tem, da bodo te komisije postavljale individualne stopnje akumulacije, ker bodo takšna odstopanja le v izjemnih primerih, kjer je značaj proizvodnje tak, da moramo podjetje kljub visokim proizvodnim stroškom zadržati in ga ne moremo

likvidirati. Podjetja, ki niso rentabilna, načeloma ne bodo imela življenjskega obstoja in če bi storili drugače, bi se pregrešili zoper ekonomske zakone, ki morajo priti do izraza v novem gospodarstvu, ker se podjetja ne bi borila za rentabilnost svoje proizvodnje. Tržišče ne pozna sentimentalnosti. To vidimo sedaj v borbi s privatnim sektorjem, ko imajo privatniki več naročnikov, ker imajo cenejšo proizvodnjo. Za privatne obrtnike pa smo slišali tudi, kje so vzroki temu. Potrošnik ne vpraša obrtnika, kakšne dajatve ima, temveč le kakšno ceno ima. Sklep našega Mestnega ljudskega odbora bi moral biti, da se bomo v skladu z družbenim planom LRS borili, da dosežemo v naših lokalnih podjetjih najmanjše družbeno povprečje naše republike.

Še nekaj se mi zdi zelo važno in o tem smo premalo govorili. Zelo važen propore družbenega plana je stopnja akumulacije, ki določa plačni fond. V naših podjetjih se pripravljajo tarifni pravilniki o delitvi plačnega fonda, ki bi morali biti široko prediskutirani, vendar ugotavljamo, da se pravilniki sestavljajo precej birokratsko v pisarnah pri strokovnjakih. Vidimo mnogo nepravilnih tendenc, bodisi v uravnilovki, češ da imamo vsi enake želodce, drugje pa tendence, da bi nekateri vodilni uslužbenci zaslužili zelo veliko na račun delavcev. Delovni kolektivi, ki so osnovni proizvajalci in tudi upravitelji teh podjetij, se s takšnimi načini ne bodo strinjali in nastala bo huda kritika, če ne bomo znali vplivati na komisije, pristojne sindikalne organizacije, delavske svete in upravne odbore, da bodo ti pravilniki postavljeni na čim širšo bazo ob razpravljanju celotnega kolektiva. Vedeti moramo, da pri pravilnikih ne gre za birokratsko razdelitev plačnega fonda, temveč za pravično razdelitev le-tega, ko bo vsak dobil plačo po sposobnosti in storilnosti. Plačni fond ni več konstanten, temveč je stvar, ki se neprestano giblje in ravno tu bi delovni kolektivi morali spoznati, kako se plačni fond ustvarja in kako bodo prišli do svojih plač, ter kako ga bodo razdeljevali po tarifnem pravilniku. Delovni kolektivi morajo vedeti, da bodo plačni fond najprej morali ostvariti ob normiranih proizvodnih stroških in šele potem ga lahko razdele na plače. Važna je tudi ugotovitev, da naši delovni kolektivi prvič v zgodovini odločajo o svojih plačah, ker tega še ni bilo nikjer na svetu. To je za nas tudi važen politični faktor in zavedati se moramo, da v proizvodnji prihaja do novih proizvodnih odnosov, ker z novim gospodarskim sistemom popolnoma preneha najemni delovni odnos.

Proizvajalci sodelujejo pri razdelitvi presežka svojega dela. Zlasti pri tistem delu, ki je namenjen za široko potrošnjo, ki se kaže v planiranem oziroma ostvarjenem plačnem fondu podjetja, ki se razdeljuje na delovna mesta v odnosu tam ustvarjene vrednosti.

To, kar se sedaj dogaja v naših tovarnah, ne bi smeli gledati z ozkega partikularističnega stališča tovarn in podjetij, temveč bi morali imeti širšo perspektivo. Prelomiti moramo v celoti z bivšim administrativnim sistemom gospodarjenja. Spočetka bo šlo mogoče nekje malo narobe, prihodnje leto pa, ko bomo sprejemali nov družbeni plan in imeli nove uspehe in izkušnje za seboj, bodo razprave v tej skupščini povsem drugačne.

Poudariti hočem prav to, o čemer sta že govorila Plevnik Jože in Maček Tone. Prav bi bilo, da zmanjšamo akumulacijo, kjer se to z zadostno utemeljitvijo pokaže potrebno, sicer pa se bomo morali boriti za to, da bodo podjetja izboljšala organski sestav, organizacijo dela in dosegla večjo storilnost ter se borila za kvaliteto. Saj bosta navsezadnje potrošnik in trg odločala, kako bo obstajalo podjetje.

Govoriti tudi želim o vajencih. Pravilne so sicer besede tovariša Drobeža, ki je dejal, da bodo obdržali vse vajence v podjetju. Število vajencev v vsakem podjetju, bodisi privatnem bodisi državnem, pa mora biti v pravem sorazmerju s kvalificiranimi delavci. Ko vidimo, kakšno obremenitev predstavljajo za podjetje vajenci, si lahko mislimo, da se bo nesorazmerje v tem pogledu še povečalo.

O šušmarstvu bi pripomnil, da smo pri gradnjah že podvzeli proti šušmarstvu nekatere ukrepe. Po sklepu IO se gradnje in večja popravila v lastni režiji ne smejo več vršiti. Pri gradnjah v lastni režiji smo ugotovili, da se je pod firmo „v lastni režiji“ izvršilo veliko adaptacij tudi na stavbah narodne imovine za zelo visoko ceno. Da se je doslej to dogajalo, je nekoliko opravičljivo, ker je bilo premalo strokovne delovne sile. Šušmarji so trikrat ali štirikrat več računali, kot je bilo vredno njihovo delo, razen tega pa so dela nekvalitetno opravljali. Tudi zaradi tega smo prišli do sklepa, da se tovrstne olajšave, ki so bile upravičene v prvih povojnih letih, zavro. Sedaj ne dovoljujemo več ljudem, da bi delali v lastni režiji, temveč le preko registriranih državnih ali privatnih obrtnih podjetij. Šušmarji tudi niso plačevali nikakih davkov in tu je bila tudi oškodovana država za veliko milijonov. Sedaj zahtevamo pred izdanjem gradbenega dovoljenja tudi potrdilo državnega ali privatnega podjetja, da bo to podjetje kvalitetno izvršilo delo in naši davčni organi bodo na ta način imeli na razpolago točne podatke, za koliko denarja je nekdo izvršil prevzeto delo.

Danes smo že govorili o kvaliteti dela privatnih obrtnikov. Mislim, da bo sam trg prisilil obrtnike h kvaliteti dela. Da pa bi to šlo hitreje, bi morali po mojem mnenju odgovorni ljudje v naših podjetjih posvečati vso pozornost, ko dajejo naročila podjetjem. Dogaja se, da državne ustanove ali podjetja ne kontrolirajo kvalitete dela, niti potrošnje materiala. To so viri neupravičenih dohodkov obrtnikov, kar predstavlja veliko denarja. Za tako početje pa smo sami odgovorni. Prav na ta način so si privatni obrtniki prisvojili visoke dobičke. Vsako izvršeno delo moramo v tem času že komisijsko pregledati in zahtevati, da eventualne popravke obrtniki na lasten račun popravijo. Vsi investitorji naj se zavedajo te odgovornosti in tudi tega, kako veliko korist bomo imeli od tega v vsedržavnem merilu. Privatni obrtniki naj prispevajo v državno blagajno enak delež kot državna podjetja. To pa je treba rešiti ne samo za Ljubljano, temveč za vso Slovenijo in za vso državo, ker se ta neenakost že kaže v vsedržavnem merilu. Že v časopisih lahko vidimo ponudbe, ko privatnik v Štipu izdeluje šamotne izdelke za 200%

cenejši kot obrati v Sloveniji. Vprašam se, kako je to mogoče. Konkurenca mora biti in je princip konkurence edino pravilen, vendar pa bi morala imeti podjetja enake splošne pogoje. Če bo še naprej tako, nesorazmerje med državnimi in privatnimi podjetji, bi vse to pomenilo zasaditi nož v hrbet socialističnemu sektorju. Zaradi tega je vprašanje rešitve teh obrtniških problemov zelo resno vprašanje, če hočete principielno vprašanje, ki ga je treba takoj rešiti.

Krese Leopold:

Osnovni cilj družbenega plana je pognati proizvodnjo tako glede kvalitete kot glede kvantitete. Zato moramo usmeriti tudi naše prizadevanje k temu cilju. Pravilne so bile besede tovariša Mačka, ki je dejal, da moramo misliti na to, kako bomo razvijali družbeni plan in ne, kako bi znižali akumulacijo. Jeseni so bile v prvem predlogu družbenega plana postavljene različne stopnje za različne republike ter različne panoge. Nadaljnje proučevanje in nadaljnje razpravljanje o predlogu pa je pokazalo, da bi bilo to škodljivo, ker ob takem načinu družbeni plan ne bi bil motor, kakršen mora biti. Ob takem načinu bi dajali le potuho proizvodnji, ki je za nas nerentabilna in je zaostala. Če imamo naprednejše in modernejše obrate z modernimi stroji in visokim organskim sestavom ter nizkimi proizvodnimi stroški, bomo proizvajali cenejše blago. Če imamo samo eno tako tovarno, nimamo razvite industrije, če pa bomo imeli veliko takih tovarn, bomo proizvajali dovolj blaga in zaostali obrati ne bodo mogli obstati, in če propadejo, nam za njimi ni treba žalovati. Naloga zaostalega obrata je, da premišlja, kako se bo obdržal. Če bi zaostale obrate podpirali, bi jim dajali le potuho in ti bi se še naprej opravičevali, češ da imamo slabo mehanizacijo. Zato je bilo tudi razlikovanje med republikami odpravljeno. To je bilo odpravljeno zaradi tega, ker bo vse to pomenilo stimulacijo za zaostale panoge, da se bodo potegovale in trudile za moderniziranje. Vsa naša podjetja niso razumela tega. Vprašujejo se, kako bo sedaj in kako bi dokazala, da je akumulacija previsoka. Že imamo komisijo, ki proučuje podjetja. V večini primerov smo videli, da gre za oportunistem ali nerazumevanje kot na primer v menzah. Našim podjetjem moramo dajati pomoč v tem smislu, da bodo še pazljiveje iskala notranje rezerve. To je tudi osnovna misel družbenega plana. V naših podjetjih večkrat govorijo, da dajemo nekatera dela privatnim obrtnikom. Strinjam se, da je to nepravilno, ko pa bomo regulirali in zaostрили nekatere dejavnosti, po katerih bodo vsa podjetja delala ob enakih pogojih, bomo dela predajali na osnovi razpisov in bodo o tem, kdo bo delo dobil, odločale cene.

O obrtništvu smo že veliko govorili in s številkami je potrjeno, da je sedanje nesorazmerje v pogojih med privatno in državno obrtjo največja nepravilnost, ki jo bomo morali odpraviti. Ne bi rad videl, da bi se govorilo, kot je v Ljubljani že navada po takih razpravah, da je Mestni ljudski odbor začel s tem neko gonjo proti obrtnikom. Ničesar se ni bati delovnemu obrtniku, proti kateremu ni bila nikdar naperjena ost, naša ost pa bo ostro nabrušena proti obrtnikom tipa Bricelj, to je proti obrtnikom, ki se tako

obnašajo proti našim ljudski oblasti, kot smo že danes slišali. Ko je govoril tovariš Boh o teh obrtnikih, ni povedal vsega, ni povedal, da je Bricelj fizično napadel človeka. Če se temu človeku do danes še ni nič zgodilo, se mu pa mora zgoditi. To je nezaslišano. Jasno je, da taki ljudje potem postajajo nesramni in potem bodo imeli vsak dan več privržencev okoli sebe.

Glede menz pa naj poudarim tole. Stefan Edi je imel na zadnjem zasedanju referat, o katerem pa še nismo razpravljali. Predlagam, da še pred nadaljevanjem diskusije sprejmemo nekatere sklepe o menzah, ker smo videli, da velike menze niso polno izkoriščene ter da to zvišuje cene v menzah, na drugi strani pa imamo še veliko majhnih menz, ki so na razne načine dotirane iz državnega proračuna ali umetno vzdrževane z raznimi mahinacijami. Zato predlagam, da se nekaj takih menz po proučitvi ukine, prostore pa vzame bodisi za stanovanje, bodisi v druge namene.

Razen tega predlagam, da pošljemo Predsedstvu Vlade Ljudske republike Slovenije še sledečo resolucijo:

Mestni ljudski odbor glavnega mesta Ljubljane je na svojem XI. rednem zasedanju dne 8. aprila 1952 po razpravi o predlogu družbenega plana LR Slovenije za leto 1952, ki ga je v skladu z zakonskimi predpisi dostavila v proučitev Vlada LR Slovenije, sprejel naslednji

sklep:

Mestni ljudski odbor se v celoti strinja z osnovami gospodarske politike, kot jo nakazuje predlog družbenega plana LRS. Zlasti pozdravlja velik poudarek, ki ga daje družbeni plan za leto 1952 na dokončanje in opremo ključnih objektov ter jačanje obrambne sposobnosti naše države. Vse to je v popolnem skladu z interesi narodov Jugoslavije ter zagotavlja hitrejši razvoj socializma. S konkretno borbo za izpolnitev družbenega plana bomo v znatni meri odpravili zaostalost v gospodarstvu in miselnosti nekaterih ljudi. Istočasno pomeni to utrditev neodvisnosti naše socialistične domovine.

Zavedamo se dolžnosti, ki jih imamo v tej borbi tudi ljudski odborniki, da pomagamo našim delovnim kolektivom, na katerih leži velik del nalog družbenega plana. Obljubljamo, da bomo te svoje dolžnosti dosledno izpolnjevali.

Vladi LR Slovenije predlagamo, da prouči in upošteva naše pripombe na osnutek družbenega plana. Te pripombe in predlogi so rezultat razprave delovnih kolektivov, Izvršilnega odbora in skupščine MLO.

Skupščina resolucijo oziroma sklep z velikim navdušenjem sprejme.

2. PREIMENOVANJE ULIC

Poroča poročevalec Komisije za preimenovanje ulic **Miklavič Zvonimir**:

Naša komisija je izdelala predlog za preimenovanje ulic po načelih, ki sem jih pojasnil že na zadnjem zasedanju. Zato tega ne bom ponavljal.

Predlagam, da se preimenujejo:

Tyrševa cesta v Titovo cesto,

Knafljeva ulica v Tomšičevo ulico,

Selenburgova ulica v Kardeljevo ulico,

Gajeva ulica v Kidričevo ulico,

Litostrojska cesta v Djakovičevo cesto,

Škofja ulica pri Šentpetru v Rozmanovo ulico,

del Masarykove ceste v Trg Osvobodilne fronte,

Napoleonov trg v Trg francoske revolucije,

Valvazorjev trg v Leninov trg,

Dapčevičev trg v Marxov trg,

Brejščeva ulica v Kebetovo ulico.

(Kebe Lojze, narodni heroj je bil doma z Jezera pri Cerknici. Po poklicu je bil delavec ključavničar in je od leta 1935 dalje delal v Ljubljani v Tovarni SETA. Že zgodaj se je vključil v delavsko gibanje, sodeloval je pri „Vzajemnosti“ v Šentvidu in kasneje v Tacnu. Leta 1936 je bil eden izmed organizatorjev tekstilnih stavk v tovarni Štora in v Hribernikovi tovarni. Leta 1940 je postal član rajonskega komiteja Ježica in član odbora Rdeče pomoči za Slovenijo. Po okupaciji je postal prvi sekretar Pokrajinskega komiteja KPS za Gorenjsko, decembra 1941 pa član Štaba gorenjskih odredov, kjer se je izkazal kot hraber borec in vojaški voditelj. Spomladi leta 1942 je postal komisar I. grupe odredov ter je bil na tem položaju do svoje junaške smrti dne 16. oktobra 1942.)

Perušкова ulica (Poljane) naj bi se preimenovala v Šaranovičevo ulico.

(Milovan Šaranović, narodni heroj, je prišel z desetimi oficirji, ki jih je poslal Vrhovni štab NOV in POJ poleti 1942 v Slovenijo na razpolago Glavnemu štabu NOV in POS, da bi pomagali s svojimi izkušnjami, ki so jih pridobili v partizanskih borbah, v Srbiji, Črni gori, Hercegovini in Bosni.

Po rodu je bil Črnogorec, bil je oficir stare jugoslovanske vojske, ter se je po razpadu stare Jugoslavije takoj vključil v partizansko gibanje. Jeseni 1942. leta je postal komandant Dolenjske operativne cone, maja 1943 komandant I. operativne cone, julija 1943 pa načelnik Glavnega štaba Slovenije. Dne 30. julija 1943 je v borbah z Italijani junaško padel.

Milovan Šaranović je bil med našimi najbolj sposobnimi in najbolj hrabrimi oficirji, ter je bil med našimi borci izredno priljubljen.)

Gnidovčeva ulica v Zeleni jami naj se preimenuje v Kajuhovo ulico,

Koroščeva ulica v Zeleni jami v Perčevo ulico.

(Miro Perc, narodni heroj, je bil po rodu iz Ljubljane. Končal je gradbeno fakulteto na ljubljanski univerzi. Leta 1934 je postal član KP in je med drugim vodil ciklostilno tehniko, ki je ostala do okupacije neizdana. Leta 1941 je začel organizirati partizanske edinice in postal avgusta istega leta komandir čete, pozneje pa komandant bataljona. Januarja 1942 ga je poslal Glavni štab v Ljubljano na poročanje. Tu so ga ujeli Italijani in ga poslali v taborišče Gonars. V Gonarsu je sodeloval pri pobegu, ki se je posrečil njemu in sedmim tovarišem 31. VIII. 1942.)

Cesta ob železnici (ob Kemični tovarni) naj se preimenuje v Ulico Vide Pregarčeve.

(Vida Pregarčeva je bila uradnica v tovarni „Saturnus“. Takoj leta 1941 se je vključila v OF in je bila zelo požrtvovalna aktivistka. Pri neki provali v tovarni so jo Italijani aretirali in jo na tovarniškem dvorišču vpricho vseh delavcev ustrelili. Vida Pregarčeva je bila prva žena talka v Ljubljani.)

Ljubljanska ulica naj se preimenuje v Kavčičevo ulico.

(Kavčič Ivan, Nande, narodni heroj je bil rodом s Štajerske. V mladosti se je izučil za zidarja. Od leta 1936 je delal v Ljubljani, ter se je aktivno vključil v delo pri organizaciji gradbenih delavcev. Sodeloval je pri organizaciji stavk, ter pri drugih akcijah, ki jih je vodila Partija. Po okupaciji je neumorno organiziral odbore OF, vodil sabotažno akcijo v Kemični tovarni ter postal vojaški referent v tedanjem Okrožnem komiteju KPS za Ljubljano. Julija 1942 je bil iz Ljubljane poslan v partizane, kjer je opravljal razne politične in vojaške funkcije. Dne 30. julija 1943 je skupno z Milovanom Šaranovićem in Draganom Jevtićem junaško padel v borbah z Italijani kot namestnik političnega komisarja Glavnega štaba Slovenije.)

Tomanova ulica naj se preimenuje v Prežihovo ulico.

Lattermanov drevored v Jakopičev drevored.

Costova ulica, v Jakšičevo ulico.

(Djuro Jakšić je bil srbski pesnik, književnik in slikar. Vse svoje življenje je živel v veliki revščini in je bil neprestano v borbi proti tedanjim oblastnikom, ki so ga preganjali in mu odjedali vsak košček kruha ter ga neprestano odpuščali iz službe.

Že od zgodnje mladosti je bil revolucionarno razpoložen, boril se je zoper socialne krivice ter je v svojih novelah posebno dobro orisal kmečko ljudstvo iz Banata, kako se bori za svoj obstoj. Mnoge njegove pesmi izražajo sočutje s to kmečko množico. Pridružil se je gibanju srbske mladine, ki je bilo podobno gibanju mladoslovenske generacije. To gibanje je skušalo obnoviti vse srbsko javno življenje na osnovi socialne pravičnosti in svobode.)

Čopova ulica (ob učiljišču) naj se preimenuje v Čufarjevo ulico.

(Tone Čufar je padel kot talec v Šentvidu nad Ljubljano 11. avgusta 1942 in je bil po poklicu mizar v jeseniški tovarni. Rojen je bil v revni delavski družini in se je že zgodaj zavedel socialnih krivic, ki jih je moral prenašati delovni človek. Misel na pisateljstvo mu je porodila življenjska borba tega človeka. Brez kake literarne šole je postal eden prvih glasnikov-pisateljev, ki je oznanjal težnje našega delavca. Kakor je bil že pred vojno med borci za pravice delovnega človeka ter moral okusiti vse „dobrote“ zaporov pred-aprilske Jugoslavije, tako je bil leta 1941 med prvimi organizatorji osvobodilnega gibanja proti okupatorju. S smrtjo je potrdil svojo borbo in tudi svojo literarno delo.)

Jegličeva ulica naj se preimenuje v Njegoševo ulico.

((Peter II. Petrović Njegoš je bil vladar Črne gore in pesnik, filozof. V svojih delih je predvsem opeval boje Črnogorcev za svobodo in neodvisnost. Glavno delo „Gorski venec“ je posvečen uporu proti poturicam v Črni gori konec 17. stoletja. Ta epos je v dramatični obliki najlepši produkt srbske poezije, ki se po pomembnosti primerja s Prešernovimi poezijami. Ta pesnitev je hkrati verna slika življenja Črnogorcev, njihovega verovanja in junaštva. Oblika sama je sestavljena v duhu narodne pesmi, epos ima polno duhovitih in jedrnatih misli, zažetih v aforističnem načinu. Poleg tega glavnega dela je napisal Njegoš še mnogo drugih del, ki se prav tako odlikujejo po narodnem čustvovanju, mislih in obliki.)

Lingarjeva ulica naj se preimenuje v Mačkovo ulico.

(Maček Gregor, stavbenik, je bil rojen okoli leta 1670 v Ljubljani in je umrl 1. aprila 1745 istotam. Gregor Maček je bil primer zelo talentiranega mojstra, ki se je dvignil iz obrtniškega dela do samostojnega kvalitetnega ustvarjanja. Maček je glavni doslej poznani mojster-stavbenik slovenskega baroka in ustvaritelj kar svoje variante. Stolnica v Ljubljani, Mestna hiša v Ljubljani, morda tudi Šentpeter v Ljubljani in več drugih stavb so njegovo delo.)

Mahničeva ulica naj se preimenuje v Kosovelovo ulico.

(Srečko Kosovel je bil slovenski socialni pesnik in je imel med mladino svoje generacije velik vpliv ter jo je pregnel s socialnim čustvovanjem. Kot primorski Slovenec je bil glasnik teženj in hotenja po fašistih zaslužnjene delu domovine in je vzbujal s svojimi pesmimi upanje na skorajšnjo osvoboditev.)

Petrčeva ulica v Zgornji Šiški naj se preimenuje v Smrekarjevo ulico.

(Hinko Smrekar je bil akademski slikar in karikaturist. Najbolj je zaslovel kot ilustrator nekaterih Cankarjevih del. S tem pisateljem ga ni družilo samo dolgotrajno in neskajljeno prijateljstvo, temveč mu je bil tudi po svoji du-

ševnosti zelo soroden. V svojem slikarskem in risarskem delu se je pokazal neizprosnega sovražnika človeških napak, pokvarjenosti javnega in zasebnega življenja. Bil je kritik življenja, aktualnosti, pri katerem je kakor v ogledalu pokazal njegov spačeni obraz. Bil je vedno pobornik resnice in pravice. Med NOB je bil v vrstah OF in je za svoje prepričanje dal tudi svoje življenje kot talec v Ljubljani dne 2. oktobra 1942.)

Sušteršičeva ulica naj se preimenuje v Rojčevo ulico.

(Rojc Rudolf je bil delavec v tovarni „Saturnus“. Zaradi političnega dela v KP je bil neprenehoma preganjan in so ga leta 1937 odslovili iz službe. Leta 1941 je odšel v NOV in leta 1943 padel na Primorskem.

Rojc Rudi je bil vnet in aktiven član delavsko-prosvetnih društev „Svoboda“ in „Vzajemnosti“. Udejstvoval se je aktivno tudi kot pesnik in priobčeval pesmi v delavskih listih.)

Marmontova ulica naj se preimenuje v Jamovo ulico.

Adamič Lundrova ulica v ulico Goce Delčeva.

(Goce Delčev je bil veliki makedonski upornik in revolucionar, ki je vodil leta 1903 „iljindenski upor“. Bil je vodja napredne struje v makedonski revolucionarni organizaciji VMRO, ki se je z orožjem v roki dvignila proti turški nadvladi. Zahtevala je državno samostojnost za makedonski narod. Bil je pristaš ideje bratstva jugoslovanskih narodov. Upor je bil po velikobolgarski struji izzvan prežgodaj in se je ponesrečil. V borbah s Turki je padel tudi Goce Delčev.)

Salezijanska ulica naj se preimenuje v ulico Jana Husa.

(Jan Hus je bil češki verski reformator in narodni junak, po poklicu pa je bil univerzitetni profesor v Pragi. Zaradi svoje kritike javnega in zlasti cerkvenega življenja tistega časa ga je cerkveni koncil v Konstanci, kamor je prišel, da bi svoje nauke in kritiko branil, obsodil na smrt na grmadi. Hus je bil zaslužen tudi za češko književnost in pravopis. Posredno smo preko Hrvata Gaja tudi Slovenci prevzeli nekatere njegove črkopisne reforme. Njegov pomen je presegal domači češki okvir in tako je eden največjih prenoviteljev duhovnega življenja v Evropi.)

Nabrežje 20. septembra naj se preimenuje v Nabrežje Adamiča in Lundra, Muzejska ulica v Valvazorjevo ulico,

Mokronoška ulica nazaj v Bazoviško ulico,

Sv. Marka ulica se združi s Samovo ulico in sprejme tudi ime te ulice,

Pasaža ob Frančiškanski ulici naj se imenuje Gledališka pasaža,

Pokopališka ulica naj se preimenuje v ulico Na Navje,

Verstovškova ulica v Teslovo ulico.

(Nikola Tesla je bil srbski učenjak svetovnega slovesa, ki je s svojimi odkritji in iznajdbami na polju elektrotehnike zapisal svoje ime v zgodovino kot eden največjih duhov človeštva. Dasi je vse svoje življenje živel med poslovnimi ljudmi velikega / ameriškega kapitalističnega kolosa, je vendar ohranil čist pogled in nesebičnost preprostega Ličana, ki ni iskal osebnega dobička in cenene slave, temveč je s prodornim duhom skušal koristiti samo človeški skupnosti in njegovi bodočnosti. Svojo veličino je pokazal tudi med drugo svetovno vojno, ko je ohranil globoko vero v vstajenje ponižane Jugoslavije z vsem srcem stoječ na strani bojujočega se naroda v domovini, ki je uničeval vsiljivega okupatorja.)

Predsednik skupščine dá predlog v pravljanje. Javijo se:

Jurančič Janko:

V predlogu za preimenovanje ulic pogrešam imena nekaterih znamenitih srbskih, hrvatskih in črnogorskih javnih in kulturnih delavcev. Tako bi lahko preimenovali tudi Frančiškansko ulico in Šentpetersko cesto na primer po Svetozarju Markoviću, srbskem utemeljitelju realizma, ali po Anteju Kovačiču, hrvatskemu realistu in pisatelju najboljšega proznega teksta, uporabiti moramo ime Marina Držića, kateri je napisal drame, ki so še danes žive ter jih predvajajo še danes, ali ime Gundulića, čigar zasluga je, da se je prenesla renesančna kultura slovanskega Jadrana v svet. V poštev bi prišlo tudi ime Petra Hektorovića, ki je napisal leta 1568 „Ribanje i ribarsko prigovaranje“, ali ime Avgusta Senoe, ki je opisal upore hrvatskih kmetov proti plemičem in posegel tudi po motivih iz Slovenije, ko je napisal „Karamfil iz pesnikova groba“.

Plevnik Jože:

Predlagam, da bi Čopovo ulico, ki smo jo preimenovali v Čufarjevo ulico, preuredili, kajti ulica, ki je po tem predlogu predvidena, da nosi ime Toneta Čufarja, je slepa ulica in je skrajno zanemarjena. Predlagam, da bi bivšo kavarno „Leon“, ki zapira s svojo lego Čufarjevo ulico, podrli, da bi na ta način dobili prehod v Kolodvorsko ulico in podaljšek Čufarjeve ulice, ki se nahaja z druge strani Kolodvorske ulice.

Prešern Mirko:

Predlagam, da Rusko ulico preimenujemo v Engelsovo ulico.

Tratnik Stane:

Predlagam, da bi Predovićevo ulico preimenovali v Ulico Vide Pregarčeve. Mislim, da bi bilo tudi primerneje, da ta ulica dobi ime Vide Pregarčeve, ker po tej ulici hodijo v tovarno delavci iz Saturnusa, kjer je bila Vida Pregarčeva ustreljena. Ta ulica bi bila mnogo primernejša, da dobi to ime kot ulica Ob železnici.

Krese Leopold:

Tudi jaz se strinjam s predlogom, da dobi Predovičeva ulica ime Vide Pregarčeve, saj je bila Vida Pregarčeva, kolikor vem, prva žena talka.

Kimovec Franc:

Predlagam, da bi hkrati s preimenovanjem ulic preimenovali tudi ljubljanske šole, katere imajo sedaj le številke, mi pa imamo toliko zaslužnih mož in javnih delavcev, po katerih bi se lahko imenovala šole.

Krivic Vladimir:

Z ozirom na to, da nekateri ljudski odborniki ne vedo, po kakšnih kriterijih je delala komisija za preimenovanje ulic, predlagam, da komisija to pojasni.

Miklavič Zvonimir:

Pri tem, ko dajemo nova imena naših ulic, je treba upoštevati našo stvarnost, našo revolucionarno borbo in naše velike može. Komisija je pri svojih predlogih delala zato s tega vidika. Že v prejšnjem poročilu sem naznal, da je treba veliko ulicam spremeniti imena, ker so imele imena, ki so za našo stvarnost ali brezpomembna ali reakcionarna ali protinarodnega značaja. Tej prvi etapi spremembe imen bodo sledile še druge. Komisija se dobro zaveda, da je treba preimenovali Predovičevo ulico, kakor tudi ulice, ki nosijo imena hišnih posestnikov. Iz razloga, ki sem ga že omenil, so nekatera preimenovanja izostala.

Pravilno je bilo tudi omenjeno, da je v Ljubljani dvanajst gimnazij in sedemnajst ljudskih šol, šest glasbenih šol, kakor tudi vojašnice, katerim je treba dati imena.

V Ljubljani je problem tudi pri imenih cest in ulic v Rožni dolini, ki imajo le rimske številke. Tudi z regulacijo Ljubljane so nastale nove ulice, ki jim je treba dati imena.

V seznamu sedanjih ljubljanskih ulic je še mnogo ulic, ki ne eksistirajo več. Tudi z novo regulacijo bo odpadlo več imen. Komisija z delom ni zaključila, temveč, ga v tem smislu nadaljuje.

Peternel Franc:

K predlogu o preimenovanju šol pripominjam, da imamo pri Svetu za prosveto in kulturo komisijo, ki je že sestavila predlog za imenovanje šol in katerega lahko poda na enem od bodočih zasedanj.

Predsednik skupščine dá predlog komisije za preimenovanje ulic s spremembo, da se Predovičeva ulica preimenuje v ulico Vide Pregarčeve, na glasovanje.

Skupščina soglasno sprejme naslednji sklep:

Preimenujejo se:

1. Tyrševa cesta v Titovo cesto,
2. Knafljeva ulica v Tomšičevo ulico,
3. Šelenburgova ulica v Kardeljevo ulico,
4. Gajeva ulica v Kidričevo ulico,
5. Litostrojska cesta v Djakovičevo ulico,
6. Skofja ulica v Rozmanovo ulico,
7. Del Masarykove ceste v Trg osvobodilne fronte,
8. Napoleonov trg v Trg francoske revolucije,
9. Valvazorjev trg v Leninov trg.
10. Dapčevičev trg v Marxov trg,
11. Brejčeva ulica v Kebetovo ulico,
12. Peruškova ulica v Šaranovičevo ulico,
13. Gnidočeva ulica v Kajuhovo ulico,
14. Koroševa ulica v Perčevo ulico,
15. Predovičeva ulica v Ulico Vide Pregarčeve,
16. Ljubljanska ulica v Kavčičevo ulico,
17. Tomanova ulica v Prežihovo ulico,
18. Lattermanov drevored v Jakopičev drevored,
19. Costova ulica v Jakšičevo ulico,
20. Čopova ulica v Čufarjevo ulico,
21. Jegličeva ulica v Njegoševo ulico,
22. Lingarjeva ulica v Mačkovo ulico,
23. Mahničeva ulica v Kosovelovo ulico,
24. Petrčeva ulica v Smrekarjevo ulico,
25. Šušteršičeva ulica v Rojčevo ulico,
26. Marmontova ulica v Jamovo ulico,
27. Adamič Lundrova ulica v Ulico Goce Delčeva,
28. Salezijanska ulica v Ulico Jana Husa,
29. Nabrežje 20. septembra v Nabrežje Adamiča Lundra,
30. Muzejska ulica v Valvazorjevo ulico,
31. Mokronoška ulica v Bazoviško ulico,
32. Pokopališka ulica v ulico Na Navje,
33. Verstovškova ulica v Teslovo ulico,
34. Sv. Marka ulica se ukine in podaljša v Samovo ulico,
35. Pasaža ob Frančiškanski ulici se imenuje Gledališka pasaža.

3. RAZPRAVA O TERITORIALNEM OBSEGU MESTA LJUBLJANE IN O NJENI UPRAVNI RAZDELITVI

Poroča Pogačar Niko:

Tovariši ljudski odborniki! Kot vam je znano iz časopisnih poročil, prav te dni Zakonodajni odbor in Odbor za ljudsko oblast pri Ljudski skupščini LRS pretresata osnutek zakona o novi upravno-teritorialni razdelitvi, ki ga je pripravila republiška vlada. Najprej bi želel v kratkem povedati, kaj predlaga ta osnutek v pogledu novih meja mesta Ljubljane. Poleg sedanjega teritorija naj bi se k mestu priključili še sledeči kraji oziroma naselja: Črnuče, Nadgorica, Podgorica, Dragomlje in Beričevo, ki naj bi skupaj z Ježico, Stožicami, Klečami in Tomačevem tvorili posebno občino v okviru mesta Ljubljane; Medno, Stanežiče, Podutik, Dolnice, Glinice, Toško čelo, Dvor, Tacen, Šmartno, Gameljne in Rašica, ki naj bi skupaj s Šentvidom prav tako tvorili posebno občino v okviru mesta; Bizovik, Dobrunje, Zadvor, Sostro, Javor in Podmoljnik, ki bi se združili z dosedanjim rajonom Polje v posebno mestno občino. Meja na južnem koncu Ljubljane (območje k. o. Rudnik) naj bi po predloženem osnutku ostala nespremenjena.

V zvezi s tem se postavljata dve vprašanji: kako velik teritorij naj zajame mesto Ljubljana po tej bodoči razmejitvi, in kako naj se organizira uprava na tem področju glede na možnost, ki jo novi zakon daje mestnim ljudskim odborom, da lahko formirajo občine tudi v okviru mesta.

O razmejitvi med mestom Ljubljano in okoliškim okrajem je že na novemberskem zasedanju skupščine MLO poročal predsednik komisije za probleme ljudske oblasti. Takrat je prevladovalo mnenje, da ni potrebno preveč razširiti teritorija mesta Ljubljane, zato tudi ni bilo govora o tako velikem obsegu, kakršnega predvideva sedanji osnutek republiškega zakona. Tedaj smo razpravljali, ali naj se Medno priključi k Ljubljani ali ne, zlasti ker so bili tamkajšnji volivci proti vključitvi Medna v novopredvideno občino Medvode. Isto velja tudi za Dolnice-Podutik in Bizovik. Sedaj je del katastrske občine Bizovik v mestu, drugi del (kjer leži samo naselje) pa izven mesta. Nadalje so takrat predstavniki in sami prebivalci rajona Polje postavili zahtevo, da se formira posebna občina Polje v okviru mesta. Malo kasneje so tudi zastopniki prebivalcev Lavrice postavili in obrazložili zahtevo, da se ta kraj priključi k mestu.

O predlogih za novo upravno-teritorialno razdelitev je bilo govora na več sestankih s predstavniki okraja Ljubljana-okolica, zlasti v zadnjem času, ko so bila točneje postavljena načela o občinah v okviru mesta, kakor tudi glede na nujnost, da so nove občine tako velike, da bodo lahko samostojno delale in imele tolikšen teritorij, da bodo v novem finančnem in gospodarskem sistemu mogle živeti kot resnično samoupravne enote. V zadnjem času je bil sprejet sklep, da se ukine okraj Kamnik, s čimer bi se zelo povečal teritorij okraja Ljubljana-okolica. Treba je upoštevati, da bi morale biti mestne občine in okoliške občine v bližini mesta z ozirom na gostejšo naseljenost tudi po številu

prebivalstva močnejše kot podeželske občine. V razgovorih med predstavniki mestnega in okrajnega ljudskega odbora so bili glede nove razmejitve sprejeti nekateri zaključki, katere pa bi morali takoj takrat prediskutirati tudi na terenu in zvedeti, kakšno je mnenje prizadetih prebivalcev. Na sestanku, ki ga je organiziral Klub ljudskih odbornikov MLO, je podpredsednik vlade tovariš dr. Breclj pojasnil, kakšno stališče in katere kriterije je upošteval Svet za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti pri izdelavi osnutka novega republiškega zakona. Sedaj pa ima tudi naš ljudski odbor — praktično zadnjo — priliko, da sporoči svoje pripombe skupščinskim odborom, ki te dni razpravljajo o novi upravno-teritorialni razdelitvi LRS.

Na kratko bi povedal, kakšne pripombe in zaključke bi bilo treba predlagati Ljudski skupščini LRS glede priključitve novih področij k mestu Ljubljani:

1. Glede Polja: Pri sedanjem obsegu ima rajon Polje nekaj preko 7200 prebivalcev. Ljubljana, ki zdaj tvori mejo med mestom in okoliškim okrajem, ni nikakršna naravna meja, zlasti še, ker so vsa naselja na obeh bregovih Ljubljane povezana z več mostovi. Zato bi lahko k bodoči občini Polje priključili vse področje, ki naj bi po prvotni zamisli tvorilo samostojno občino Dobrunje. Potem bi nova mestna občina Polje imela preko 10.000 prebivalcev, odpravljena pa bi bila tudi umetna meja, ki sedaj loči kraje na levem in desnem bregu Ljubljane. Meja bi potekala po mejah katastrskih občin, to je po vrgovih gričev, ki obkrožajo ta predel. Seveda bi bila to občina v okviru mesta Ljubljane, ker je to — kot sem že omenil — izrecna želja vseh prebivalcev dosedanjega rajona Polje.

2. V novo mestno občino Šentvid naj bi se iz okoliškega okraja vključili kraji Medno, Stanežiče, Podutik, Dolnice, Toško čelo, Dvor, Tacen in Šmartno pod Šmarno goro, v razliko od osnutka republiškega zakona, ki predlaga, da bi se k šentviški občini priključile tudi Gameljne in Rašica. V diskusiji o tem vprašanju je prevladalo mnenje, da Gameljne in Rašica bolj gravitirata k Črnučam, zaradi česar bi bilo primerneje, da se v tem smislu popravi osnutek republiškega zakona.

3. Glede Ježice in Črnuč je bilo prvotno mišljeno, da bi skupaj s kraji na severnem bregu Save tvorili samostojno občino v okviru okoliškega okraja. Ker pa je treba upoštevati, da se bo Ljubljana širila predvsem proti severu in severozahodu, torej prav proti tem krajem, je bil sprožen predlog, da se tudi Črnuče priključijo k mestu. Zastopniki KLO Črnuče so se oglasili na Izvršilnem odboru MLO in ta predlog pozdravili. Vprašanje je, kam vključiti naselja, katerim so Črnuče naravni center in katera leže severno od Save (poleg Rašice in Gamelj še naselja v območju k. o. Dobrava, Beričevo, Nadgorica, Podgorica in Dragomelj). Ta naselja namreč po številu prebivalstva ne pomenijo mnogo, toda v primeru, da se priključijo Črnuče, bi bilo treba na vsak način računati, da se to celotno področje priključi k Ljubljani, ker drugače navedene vasi nimajo nobenega primernege centra.

4. Postavilo se je tudi vprašanje, kako rešiti problem bodoče razmejitve na južni strani mesta. Tam že sedaj teče meja, tako da spadata pod mesto Črna vas in Rudnik. (Rudnik je imel pred vojno samostojno občino.) Prebivalci Lavrice so ponovno izrazili željo, da se tudi ta kraj priključi k Ljubljani, kar so utemeljevali predvsem s tem, da je mnogo Lavričanov zaposlenih v Ljubljani ter da jih tudi drugače dnevni opravi bolj navezujejo na mesto kot pa na Škofljico. (Škofljica naj bi bila po prvotnem predlogu sedež samostojne občine v okviru okoliškega okraja.) V teku razpravljanja o tem vprašanju s predstavniki okraja Ljubljana-okolica je bila pred nekako tremi tedni predlagana sledeča rešitev: Lavrica, Škofljica, Črna vas in eventualno še Pijava gorica naj tvorijo posebno občino v okviru okoliškega okraja. Zelo verjetno je, da bi se prebivalci vsaj tistih naselij, ki že sedaj spadajo pod Ljubljano, ne strinjali s takšno upravno pazdelitvijo. Prebivalci Lavrice so bili tudi proti temu, da bi bil sedež občine v Škofljici, ker le-ta leži v nasprotni smeri kot pa jih dnevno vodijo opravi. V zadnjih razgovorih je prevladalo mišljenje, da bi se vsa našeta naselja priključila k mestu, kar bi potem zahtevala tudi Škofljica, zlasti če ne bi našli pametne rešitve glede vključitve Škofljice v kako drugo okoliško občino. Sama Škofljica in naselja, ki spadajo v to katastrsko občino, niso dovolj velika, da bi tvorila samostojno občino. V zvezi s tem so nekateri predlagali, da bi Škofljico priključili k Šmarju, s čimer pa bi se verjetno ne strinjali Škofljičani. Zato je bil končno sestavljen predlog, da se tudi ta predel priključi k Ljubljani-mestu.

Že uvodoma sem omenil, da se poleg problemov razmejitve postavlja tudi vprašanje, kako naj se v bodočem okviru mesta Ljubljane organizira uprava, ali naj se formirajo občine v vseh predmestnih predelih, ali pa samo ponekod. Glede Polja je že povsem jasno, da je tam potrebna občina v okviru mesta. Odnose oziroma povezavo med MLO in občino bo moral natančneje določiti mestni statut.

Verjetno, da bi bila enaka rešitev najbolj primerna tudi za šentviški predel, ki tvori zadosti močno in precej zaokroženo celoto. Vendar je treba takoj opozoriti, da bi bila v tem primeru potrebna precejšnja pomoč iz centra pri organiziranju dobrega upravnega in političnega aparata.

Glede Ježice oziroma Črnuč je zelo verjetno, da med prebivalstvom tistih predelov, ki že dalj časa spadajo pod mesto (Ježice, Stožice, Kleče), prevladuje mišljenje, da ni potrebno organizirati posebne občine, torej da lahko zadeve, ki jih morajo urediti z oblastjo, uspešno rešujejo tudi v primeru, da bodo morali hoditi na sedež Mestnega ljudskega odbora. Na drugi strani je treba upoštevati, da imamo z uvedbo trolejbusne proge nekoliko boljšo povezavo s temi predeli, zaradi česar morda le ne bi bilo najbolj nujno formirati tam posebno občino. Enaki razlogi bolj ali manj veljajo tudi za Črnuče ter kraje, ki teže k Črnučam. Kot sem dejal, to so vprašanja, h katerih pravilni rešitvi naj pripomore tudi današnja diskusija.

Slednjič se postavlja vprašanje, ali naj se formira posebna občina v okviru mesta tudi za južne predele. Več okolnosti govori za to, da bi bilo

možno organizirati upravo in delo organov ljudske oblasti brez ustanovitve posebne občine, torej slično kot sem prej pojasnil za ježiški oziroma črnuški predel. Pri tem bo treba predvideti, kakšne so dejanske možnosti za tak način upravljanja direktno s strani Mestnega ljudskega odbora, upoštevati pa tudi nujnost štednje pri izdatkih za administracijo. Okrajni ljudski odbor Ljubljana-okolica, s katerim so bili glede vseh teh predlogov v stiku, je končno tudi zagovarjal mnenje, da bi se navedeni predeli priključili k mestu, ker je taka rešitev tudi najbolj v skladu s prilikami na terenu oziroma z možnostjo drugačnega formiranja občin v sami okolici. Vprašanje, kako naj se znotraj meja mesta Ljubljane organizira uprava, pa se tiče neposredno Mestnega ljudskega odbora, pri čemer bo seveda treba upoštevati želje, ki so jih v tem pogledu izrazili prebivalci prizadetih naselij. V kolikor gre pri tem za področja, ki so že danes vključena v mesto, bodo tudi odborniki lahko povedali svoje mišljenje. Kot veste, je treba pripombe in eventuelne nove predloge k predvideni upravno-teritorialni razdelitvi dati čimprej, ker bo o zadevnem zakonskem osnutku Ljudska skupščina LRS dokončno sklepala na svojem zasedanju v prihodnjih dneh.

Predsednik skupščine dá predlog v razpravljanje. Javijo se:

Bukovec Lojze:

Zbor volivcev na področju Polja je soglasno izrazil željo, naj bi bila občina Polje v okviru mesta Ljubljane. Dalje je želja prebivalcev, da poteka meja med občino Polje in mestom Ljubljano po kanalu, ki gre na Fužine med Hrušico in Bizovikom. Mislim, da bi bilo mogoče to upoštevati v korist želja in gospodarskih potreb občine Polje.

Krivie Vladimir:

V sedanjem vladnem predlogu spadajo Fužine, Spodnja Hrušica in Zgornja Hrušica neposredno k mestu in ne k Polju. Torej tak je vaš predlog?

Bukovec Lojze:

Naš predlog je, da bi kanal, ki gre na Fužinah med Hrušico in Bizovikom, bil za mejo med Mestnim ljudskim odborom in občino Polje.

Mojškerc Janez:

Na ta način bi Spodnja Hrušica in Fužine prišle k Polju, Zgornja Hrušica pa k mestu.

Suhadole Anton:

V vladnem predlogu je predvideno, da bi spadale Kozarje pod mesto. Nekaj večjih kmetov je proti temu predlogu. Treba pa je upoštevati, da je večina delavcev za predlog in bi zato bilo potrebno priključiti Kozarje k mestu.

Kovačič Leo:

Pojavlja se vprašanje, kam naj priključimo Lipoglav in Sv. Lenart. Po vladnem predlogu je to vezano na Šmarje, kar pa je popolnoma neprimerno povezava, ker so vmes hribi. Dejansko ti kraji gravitirajo na Polje in bi bilo prirodno, da bi jih tja priključili.

Predsednik skupščine prečita vladni predlog o teritorialnem obsegu Ljubljane in ugotovi, da Lipoglav ni omenjen.

Trtnik Lojze:

Lipoglav in Padinja vas nikakor naravno ne spadata k občini Šmarje. Zagradišče je enako oddaljeno. Sv. Lenart se imenuje sedaj Sostro.

Rakar Iva:

Glede predela Stožice, kjer so v glavnem nastanjeni delavci, menim, da ima ta predel dosti večjo povezavo z mestom kakor pa s Črnučami. Ljudje o tem razpravljajo in so mnenja, da ne bi bilo pravilno, da bi bil njihov center še bolj oddaljen kot do sedaj. To stvar je treba premisliti. Stožiški predel je bil že prej priključen k Ljubljani, ker spada bolj k Ljubljani kot k Črnučam.

Krivic Vladimir:

Omenil bi še to, da obstojata glede priključitve Dobrunj dve mišljenji. Nekateri so mnenja, da bi bile Dobrunje posebna občina v okviru mesta in Polje posebna občina v okviru mesta. Kakšno je torej mišljenje odbornikov, ki poznajo te predele?

Maček Leopold:

To je dejansko nerodna stvar. Med Dobrunjami in Poljem ni nobene prometne zveze. Dobrunje gravitirajo k Ljubljani. Ljudje so navezani na Ljubljano in če bi bil sedež občine v Polju, bi morali napraviti precejšen ovinek, poleg tega pa je slaba pot.

Drnovšek Viktor:

Kolikor je meni znano, sta bili prva leta po osvoboditvi med prebivalci v Dobrunjah in Polju dve struji. Eni so želeli, da se Dobrunje priključijo Polju, oziroma skupno s Poljem Ljubljani, drugi pa so hoteli ostati sami. Kolikor sem se razgovarjal z ljudmi, sem opazil, da si žele skupno s Poljem priključiti Ljubljani. To povem v imenu prebivalcev Zadvara in Dobrunj, za Hrušico in Bizovik pa mi ni znano.

Trtnik Lojze:

Samo prebivalci vasi, ki so v bližini Polja, so za priključitev k Polju, kot na primer Hrušica in Fužine, ki sta oddaljeni od Polja le 2,5 km. Vsi ostali

kraji pa, ki so oddaljeni 10 do 12 km kot na primer Lipoglav, pa so bolj zato, da se ustanovi občina Dobrunje, seveda z željo, da spada pod Ljubljano, ne pa pod Ljubljano-okolico. To so večinoma delavci, ki delajo v tovarni „Vevče“, nekateri pa se vozijo na delo v Ljubljano. Ta želja pa obstoji zaradi tega, ker je prej obstojala samostojna občina Dobrunje.

Pangeršič Franc:

Zagradišče in Češnjice sta bili vezani na Ljubljano.

Zupet Avgust:

Nedvomno šo Stožice poseben problem. Strinjam se s tov. Rakarjevo, da Stožic nima smisla vezati k Črnučam. Za Črnuče in okoliške vasi pa je popolnoma umestno ustanoviti občino. (Predsednik skupščine vpraša, kje bi bila v tem primeru meja.) V tem primeru bi bila lahko meja med Črnučami in Ježico. Ostane še vprašanje Savelj. Ta vas leži v sredini med Šentvidom in Ježico. Doslej so tudi Savlje spadale v ta sklop.

Krivic Vladimir:

V tem primeru mora biti sedež občine čim bližje Ljubljani, in sicer v Stožicah ali na Ježici ali pa je treba toliko vasi priključiti k Ljubljani, kolikor jih ni mogoče od Ljubljane ločiti.

Krese Leopold:

Če bi napravili sedež občine na Črnučah, bodo vsi ljudje na desni strani Save hoteli priti pod Ljubljano brez občine. Če bo občina, bo moral biti sedež občine čim bližje Ljubljani na Stožicah ali pa na Ježici. Predlagam, da predele onkraj Save pustimo Ljubljani-okolici, naj bo tam občina, kakor jo predvideva predlog vlade LRS.

Sitar Franc:

Če govorimo, naj se Šmartno pod Šmarno goro, Podgorica, Nadgorica in Tacen priključijo k Šentvidu kot samostojni občini, potem Gamelj nimamo kam priključiti, ker ni mogoče postaviti meje. Kjer bomo postavili mejo, se bodo ljudje jezili, češ zakaj pripadajo na eni strani ceste k Ljubljani, na drugi strani pa k občini. Ista stvar je s Stožicami, Ježico in Savljami. Za mejo naj bi bila Sava, tako da bi Ježica in Savlje spadali k mestu, isto naj v tem primeru velja za Tomačevo. Naselje na drugi strani Save pa naj se priključi k Črnučam kot samostojni občini, kamor bi pripadali tudi Beričevo, Dragomelj in Pšata. Potem naj se pa odloči, ali spada občina pod Ljubljano, ali pa pod Ljubljano-okolico.

Drnovšek Viktor:

Mogoče je republiško skupščino privedlo do tega predloga to, da je v perspektivi predviden v Beričevem premikalni kolodvor.

Krivic Vladimir:

Stremljenje vlade je, da se čimveč ljubljanske okolice priključi k Ljubljani, da bi Ljubljana obvladala tudi del kmečkega prebivalstva. Ni rečeno, kje mora biti sedež občine. Mislim pa, da nima smisla ustanavljati v okviru Ljubljane občino samo za Črnuče in tistih pet vasi.

Boh Jože:

Znano mi je, da prebivalci Lavrice in Barja žele priti pod Ljubljano, Škofljica pa je bila že od nekdaj pod Šmarjem. V najslabšem primeru bi mogli na željo teh prebivalcev osnovati občino na Rudniku, katera pa bo zajela celotno Barje, Lavrico, Orle in druge okoliške vasi. Ta občina Rudnik naj bi bila seveda v okviru Ljubljane.

Maležič Matija:

Sedanji predlog o občinah v okviru mesta Ljubljane ni pri nas nekaj novega, ker imamo ob robu našega mesta že sedaj predele, ki so precej kmečkega značaja. V okviru mesta imamo že sedaj precej vasi. Če sedaj dodamo zraven še nekaj krajev, se s tem stvar bistveno ne spremeni in sem zato, da priključitev izvedemo. Novo bo samo to, da bodo to nove upravne edinice, nove občine. Mislim, da ni napačno, da se ustanovi neka zveza z okolico, da bo mesto vplivalo na okolico, kot je dejal tovariš predsednik. Mislim, da bodo v perspektivi napravila tako tudi druga mesta. Verjetno bo prišlo celo do tega, da se bodo okoliški okraji v celoti združili z mestom in bo to veljalo tudi za Ljubljano, tako da bodo okraji okolice sploh odpravljeni. Že vsa zadnja leta opazamo, da kraji Medno, Črnuče itd. težé k Ljubljani. Ti kraji so na Ljubljano tudi gospodarsko vezani in to je treba upoštevati. Sporno je na primer vprašanje Ježice. Mislim, da ne bi bilo slabo napraviti občino s sedežem na Ježici. Mesto kot strnjeno naselje se do Ježice nikoli ne bo razširilo. Šentvid, Ježica, Polje bodo tudi tedaj, ko se bo Ljubljana do maksimuma razširila, neke urbanistične celote zase in bodo ostale tudi v ožjem smislu posebne komunalne enote. Bilo bi prirodno Stožice in Črnuče priključiti k občini Ježici s sedežem na Ježici. Če Stožice priključimo k Ljubljani, Ježico pa pustimo zunaj, je vprašanje, kje napraviti mejo. Ta kompleks moramo gledati kot zaokroženo celoto, ki ga je treba obravnavati skupno. Glede Lavrice in Škofljice velja isti princip. Če smo Podmoljnik, Dragomelj, Rašico itd. priključili k Ljubljani, imamo najmanj toliko ali pa dosti več razloga, da tudi Lavrico in celo Škofljico priključimo k Ljubljani in morda ne bi bilo napačno formirati tudi na jugu Ljubljane občino s sedežem na Rudniku.

Rakar Iva:

Črnuče so bile vedno občina zase, Ježica pa zase. Ta predel pa je skupno težil k Ljubljani.

Dr. Benigar Jože:

Šentvid, Medno, Dvor so vedno težili k Ljubljani. Priključiti te kraje k Medvodam, bi bilo enako kot poskušati Savi obrniti tok. Ljudje so že pred leti razpravljali o tem na množičnih sestankih in tedaj je prišlo na sestankih celo do ostrih izpadov proti vključevanju teh krajev v občino Medvode.

Ker je bil dnevni red izčrpan, je predsednik skupščine zaključil zasedanje ob 21.45.

Tajnik:

Julijana Resnik

Predsednik:

Vladimir Krivic

Overitelj:

Edo Mavrič

Edo Turnher